

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI IŞIĞINDA 6284 SAYILI KANUNDA DÜZENLENEN TEDBİR KARARLARI VE ZORLAMA HAPSI

INJECTION DECISIONS AND FORCED PRISON REGULATED IN LAW NUMBERED 6284 IN THE LIGHT OF THE CONSTITUTIONAL COURT DECISIONS

Dilan CAN BAYHAN*

Özet: 6284 sayılı Kanun kapsamında, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesine dair alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir. Kanunda düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının korunması hedeflenmektedir. Çalışmamızda, 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbir kararları, Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu kararlar ışığında inceleme konusu yapılmıştır. Ardından, koruyucu ve önleyici tedbir kararlarına aykırı davranıldığına hükmedilen zorlama hapsi, Anayasa Mahkemesi kararları ışığında değerlendirilmiştir. Çalışmamızda, Anayasa Mahkemesi tarafından koruyucu ve önleyici tedbir kararları ve zorlama hapsine ilişkin verilen kırk sekiz adet karar inceleme konusu yapılmıştır. Kanunun sistematığıne uygun bir biçimde, Anayasa Mahkemesi kararları esas alınarak hazırlamış olduğumuz bu çalışma ile hem teoride hem de uygulamada, kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik yapılan çalışmalara katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile İçi Şiddet, Kadına Karşı Şiddet, Koruyucu Tedbirler, Önleyici Tedbirler, Zorlama Hapsi, Anayasa Mahkemesi

Abstract: Within the scope of Law No. 6284, the procedures and principles regarding the protection of people who are subjected to violence or at risk of violence and the measures to be taken to prevent violence against these people are regulated. The aim of the protective and preventive measures set out in the law is to prevent violence and to protect victims of violence.

* Avukat, Dicle Üniversitesi Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, av.dilancanbayhan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5889-3580, Makalenin Gönderim Tarihi: 08.02.2024, Kabul Tarihi: 11.03.2024

In our study, the protective and preventive precautionary measures regulated in Law No. 6284 were examined in the light of the decisions of the Constitutional Court. Then, the coercive imprisonment imposed when protective and preventive measures are violated was evaluated in the light of the Constitutional Court decisions. In our study, forty-eight decisions made by the Constitutional Court regarding protective and preventive measures and coercive imprisonment were examined. We aim to contribute to the work done to prevent violence against women, both in theory and in practice, by preparing this study, which we have prepared in accordance with the systematic of the law and based on the decisions of the Constitutional Court.

Keywords: Domestic Violence, Violence Against Women, Protective Measures, Preventive Measures, Coercive Imprisonment, Constitutional Court

GİRİŞ

Aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet, sadece ülkemizde değil bütün dünyada çözülmesi gereken en önemli sorunlardan biridir. Daha güçsüz durumda olduğu için şiddete maruz kalan kadın, çocuk ve diğer bireylerin uğramış oldukları şiddet, en yaygın ve önemli insan hakları ihlallerindedir. Bu kapsamda, uluslararası alanda kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadının korunması için birçok çalışma yapılmıştır. Bu kapsamda yapılan düzenlemelerden biri “Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)”dır. Türkiye’nin 1985 yılında taraf olduğu bu sözleşme ile kadınlara insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınması ve bu hak ve özgürlüklerin kullanılmasını engelleyen durumların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Uluslararası alanda yapılan en önemli çalışmalarından bir diğeri, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)”dir. İstanbul Sözleşmesi ile kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadınların ve şiddet mağdurlarının her türlü şiddetten korunması için uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

Uluslararası alanda gerçekleşen bu gelişmelerin hukukumuzda en önemli yansıması 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun olmuştur. 2012 yılında kabul edilen 6284 sayılı Kanun ile, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve ailenin korunmasına yönelik çok önemli adımlar atılmıştır. 6284 sayılı Kanun ile şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadın, ço-

cuk, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının korunması amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Buna göre, şiddet mağduru hakkında, şiddet mağdurunu korumaya yönelik verilen koruyucu tedbir kararları ve şiddet uygulayan hakkında, şiddet uygulayan kişinin şiddet teşkil eden fiillerinin önlenmesi için verilen önleyici tedbir kararları, şiddetle mücadelede en önemli uygulamalardır.

Hukukumuzda şiddetle mücadelenin yapı taşlarını oluşturan koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının, etkin ve ivedi bir biçimde uygulanması büyük önem arz eder. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi'ne, koruyucu ve önleyici tedbir kararlarına ve zorlama hapsine ilişkin tespit ettiğimiz kırk sekiz adet başvuru yapılmıştır. Bu başvuruların otuz dokuz tanesi koruyucu ve önleyici tedbir kararlarına ilişkindir. Koruyucu ve önleyici tedbir kararlarına ilişkin yapılan bu başvuruların otuz dört tanesinde ihlal kararı verilirken, beş tanesinde ihlal olmadığına dair karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesi, zorlama hapsi ile ilgili yapılan dokuz başvurudan ise dört tanesinde ihlal olmadığına dair karar verirken, beş tanesinde ihlal olduğuna hükmetmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararları, uygulamada yaşanan sorunlara açıklık getirerek, 6284 sayılı Kanun'un etkin bir biçimde uygulanmasının sağlanması bakımından önem arz etmektedir. Anayasa Mahkemesi tarafından verilen kararlar, hem derece mahkemelerinin 6284 sayılı Kanun kapsamında verdikleri kararlarda hem de Kanun'un uygulanmasında meydana gelen aksaklıkların giderilmesinde yol gösterici olmaktadır. Böylelikle şiddet mağdurlarının korunmasını ve şiddetin önlenmesini amaçlayan 6284 sayılı Kanun'un etkin bir biçimde uygulanmasını temin etmekte ve insan hakları ihlallerinin önlenmesinde büyük yol katedilmesini sağlamaktadır.

Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi tarafından verilen kararların değerlendirilmesi, mevzuatın hem geliştirilmesinde hem de etkin bir biçimde uygulanmasında büyük önem arz etmektedir. Çalışmamızda, Anayasa Mahkemesi tarafından 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen kırk sekiz adet başvuru ve karar gerekçeleri kanunun sistematığı baz alınarak değerlendirme konusu yapılmıştır. Çalışmamızda, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde 6284 sayılı Kanun'un önemi dikkate alınarak kanunun, Anayasa Mahkemesi kararlarına uygun olarak

etkin bir biçimde uygulanmasına katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi kararları, kanunun sistematığına uygun bir biçimde analiz edilerek, çalışmamızın hem uygulamada hem de kanunun geliştirilmesinde yol gösterici olması hedeflenmiştir.

I. 6284 SAYILI KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DÜZENLENEN TEDBİR KARARLARI

A. 6284 SAYILI KANUN

Kadına yönelik şiddet tarih boyunca var olduğu halde son zamanlara kadar sorun olarak nitelendirilmemiştir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1979 yılında kabul edilen ve kadınlar için uluslararası haklar bildirgesi olarak tanımlanan “Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)” kadınlar ve kız çocuklarına yönelik hukuki ve fiili her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmayı amaçlayan bir uluslararası sözleşmedir.¹ Bu sözleşmede ayrımcılık başta olmak üzere kadınlara yönelik yaşamın her alanındaki sorunlar ele alındığı halde kadına yönelik şiddet konusunda açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. 1993 tarihinde kabul edilen “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge”, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair kabul edilen ilk belgedir.²

Avrupa Konseyi’nde ve Avrupa Birliği’nde 2000’li yıllara kadar kadına yönelik şiddete dair özel bir düzenleme yapılmamış olsa dahi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından BM Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge’deki ilkelere uygun kararlar verilmiştir. 2011 tarihinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından imzaya açılan “Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşme (İstanbul Sözleşmesi)” kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet konularında uluslararası hukukta yaptı-

¹ Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve İhtiyari Protokolü Parlamenterler için El Kitabı No. 36, IPU-HandbookonCEDAW_INSIDE_TR.pdf, s. 28; Gizem Özkan, “Kadına Yönelik Şiddet- Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 7, S. 1, Y. 2017, ss. 533-564, s. 548.

² Nazan Moroğlu, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99, 2012, ss.357-380, s. 360.

rım gücüne sahip olan ilk sözleşmedir. Bu sözleşme ile ilk defa kadına yönelik şiddetin bir insan hakları ihlali olduğu vurgulandığı, bağlayıcı nitelikte olduğu ve bağımsız bir denetim mekanizması kurulduğu için kadına yönelik şiddet önlenmesi hususunda çok önemli bir yere sahiptir.³

Ülkemizde, aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet kavramları 1980'li yıllarda ülkenin gündemine girerek toplumun dikkatini çekmeye başlamıştır.⁴ Aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair ülkemizde yapılan ilk özel düzenleme 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'dur. 14.01.1998 tarihli ve 4320 sayılı Kanun ile aile içi şiddet olaylarının önlenmesi amacıyla birtakım tedbirler öngörülmüştür.⁵ 4320 sayılı Kanun'un şiddetin önlenmesinde yetersiz olduğu düşüncesinin yaygınlaşmasıyla birlikte yeni bir düzenleme yapılmasına dair çalışmalar başlatılmıştır. Bu kapsamda, iki yüz kırk iki kadın örgütünün birleşmesiyle oluşturulan "Şiddete Son Platformu" nun taleplerinin dinlenilmesi ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile görüşmeler sağlanması neticesinde "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" 8 Mart 2012 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.⁶

6284 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 1. fıkrasında kanunun amacı belirtilmiştir. 6284 sayılı Kanun'un amacı, "şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir." Buna göre 6284 sayılı Kanun'un genel olarak iki amacı bulunmaktadır. Bunlar, şiddet mağdurunun korunması ve şiddetin önlenmesine dair tedbirler alınmasıdır. Bu kapsamda kanunda düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbir kararları hem şid-

³ Moroğlu, s. 366.

⁴ Sefanur Didar Söylemez, "Aile İçi Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet ve 6284 sayılı Kanun Kapsamında Koruyucu ve Önleyici Tedbirler", *Bayburt Üniversitesi Adalet Dergisi*, C. 1, S. 1, Y. 2022, ss. 91-151, s. 104.

⁵ Mehmet Günay, "6284 sayılı Kanun'a Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C. 3, S. 10, Y. 2012, ss. 647-686, s. 649.

⁶ Oğuzhan Tuna, *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Kapsamı ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar*, Seçkin Yayınları, 2021, s. 19.

detin önlenmesi hem de şiddet mağdurunun korunması bakımından önem arz etmektedir.⁷

6284 sayılı Kanun'un temel ilkeleri gereğince, kanun kapsamında yapılan uygulamalar Anayasaya ve uluslararası sözleşmelere uygun olmalıdır. Bununla birlikte, 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve bu şiddetten koruyan tedbirler, ayrımcılık olarak nitelendirilemez. Kanun kapsamında destek ve hizmet sunulmasında, temel insan haklarına ve kadın erkek eşitliğine dayalı, sosyal devlet ilkesi gereğince süratli, adil ve etkili bir usul izlenmesi ve verilen tedbir kararlarının uygulanmasında insan onuruna yaraşır bir usul izlenmesi gerekmektedir.⁸

B. 6284 SAYILI KANUNDA DÜZENLENEN KORUYUCU ve ÖNLEYİCİ TEDBİR KARARLARI

1. Genel Olarak

Koruyucu tedbir kararları, şiddete maruz kalan veya maruz kalma tehlikesi bulunan kişinin kanun kapsamında korunmasına dair verilen tedbir kararlarıdır. Önleyici tedbir kararları ise, şiddet uygulayan kişinin, şiddet teşkil eden davranışlarının önlenmesi veya şiddetin tekrarlanmasının önlenmesi amacıyla verilen tedbir kararlarıdır. Koruyucu tedbir kararları şiddet mağduru hakkında verilirken, önleyici tedbir kararları şiddet uygulayan kişi hakkında verilir.⁹ 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen tedbir kararları, geçici hukuki koruma tedbiri niteliğindedir.¹⁰

6284 sayılı Kanun'un uygulanması için gereken şartlar, şiddete uğranılması veya şiddete uğrama tehlikesinin bulunması, mağdurun

⁷ İlay Zeynep Suata, Uygulamadan Örneklerle 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Yetkin Yayınları, 2022, s. 23.

⁸ Suata, a.g.e., s. 24.

⁹ Sezgi Öktem Songu/ Asiye Şahin Emir, "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Çalışma İlişkilerine Etkisi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 26, S. 2, Y. 2020, ss. 1157-1178, s. 1162.

¹⁰ Ali Haydar Yağcıoğlu, "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan*, S. 19, Y. 2017, Ss. 913-966, S. 929.

6284 sayılı Kanun kapsamında korunan kişilerden biri olması, mağdurun şikâyetinde bulunması veya üçüncü kişilerin ihbarının bulunması ve mülki amir, hâkim veya kolluk amiri tarafından karar verilmesidir.¹¹

6284 sayılı Kanun kapsamında koruma altına alınan kişiler kadınlardır¹², çocuklar, aile bireyleri¹³ ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurları¹⁴dır.¹⁵ Kanun kapsamında koruma altına alınan kadın, çocuk, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının, korumadan yararlanmak için yetkili makamlara müracaat etmeleri gerekir. Bu kişiler polis merkezleri ve karakollara, cumhuriyet başsavcılığına veya illerde vali, ilçelerde ise kaymakamlığa başvuruda bulunabilirler. Şiddet mağdurları, kolluk amiri veya mülki amir tarafından verilemeyen kararlar için Aile Mahkemesi Hakimliğine başvuruda bulunabilir.¹⁶ Ayrıca, Türkçe, Kürtçe ve Arapça hizmet veren ALO 183 hattına veya Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan acil müdahale uygulaması Kadın Destek Uygulamasına (KADES) da akıllı telefonlar vasıtasıyla ihbarda bulunulabilmektedir.¹⁷

Kanun kapsamında tedbir kararı verilebilmesi için, mağdurun şikâyetinin yanı sıra üçüncü kişiler de ihbarda bulunabilirler. Buna göre şiddetin varlığı veya şiddet uygulanma tehlikesinin bulunduğu

¹¹ Tuna, a.g.e., s. 21

¹² Kanun kapsamında kadın olarak doğan ve cinsiyetini kadın olarak değiştiren her kadın evli, bekar, boşanmış, ayrı yaşayan, flört eden veya dini nikahlı olması ayırt edilmeksizin korunmaktadır. (Tuna, a.g.e., s. 45)

¹³ 4320 sayılı Kanun'da sadece aynı çatı altında yaşayan aile bireylerinden bahsedilmekteyken, 6320 sayılı Kanun'da aile kavramının kapsamı daha da genişletilerek en geniş anlamda aile kavramına dahil bireyler koruma altına alınmıştır. (Öktem Songu ve Şahin Demir, a.g.m., s. 1159)

¹⁴ 6284 sayılı Kanun'da tek taraflı ısrarlı takip mağdurları kavramı tanımlanmamış olmasına rağmen 6284 sayılı Kanun'a ilişkin Uygulama Yönetmeliğinde tanımlanmıştır.

"Tek taraflı ısrarlı takip: Aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranışı, ifade eder." (6284 s. Kanun Uyg. Yön. m. 3/1-ş)

¹⁵ Günay, a.g.m., s. 651; Söylemez, a.g.m., s. 106; Tuna, a.g.e., s. 44.

¹⁶ Söylemez, a.g.m., s. 110.

¹⁷ Söylemez, a.g.m., 110.

hallerde herkes tarafından ihbarda bulunulabilir.¹⁸ Kamu kurumları bakımından ise, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinden haberdar olmaları halinde, ihbarda bulunmak bir yükümlülüktür. Şiddete veya şiddet tehlikesine tanık olan kişiler durumu kolluk, cumhuriyet başsavcılığı, hâkim, mülki amir, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)¹⁹ veya Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl veya İlçe Müdürlüklerine bildirebilirler.²⁰

2. Koruyucu Tedbir Kararları

Koruyucu tedbir kararları, şiddet mağduru hakkında verilen, şiddet mağdurunu şiddetten korumaya yönelik tedbirlerdir. Koruyucu tedbir kararları mülki amir, Aile Mahkemesi hakimleri veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirlerince verilebilir.

Koruyucu tedbir kararları, kamu kurum ve kuruluşları tarafından ŞÖNİM ile iş birliği içerisinde yerine getirilir. Koruyucu tedbir kararlarının titizlikle ve ivedilikle yerine getirilmesi gerekir. Koruyucu tedbir kararının şiddeti engellemede başarılı olabilmesi için ivedilikle yerine getirilmesi büyük önem arz eder. Aksi takdirde olumsuz sonuçların ve hak kayıplarının meydana gelmesi kaçınılmaz olacaktır.

Tedbir kararları, geçici kararlardır. Bu nedenle mülki amirin veya hâkimin belirlediği süre için geçerli olurlar. Koruyucu tedbir kararları esasında, şiddeti engellemede ve şiddet mağdurunun hayata uyum sağlamasının ilk aşamalarında önem göstermektedir. Şiddetin veya şiddet uygulanması tehlikesinin sona ermesi ve şiddet mağdurunun koruyucu tedbirlerin amacına uygun olarak kendi ayakları üstünde durabilmesi ile tedbir kararlarının uygulanmasına da gerek kalmaya-

¹⁸ Günay, a.g.m., s. 673.

¹⁹ Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı olarak şiddet mağduru kadın ve çocuklara destek olmak amacıyla 2012 yılında hayata geçirilmiş olan kurumlardır. Bu merkezlerde, 6284 sayılı Kanun kapsamın şiddet mağdurlarına destek, rehberlik ve danışmanlık, geçici maddi yardım, çocuk bakım yardımı, tıbbi destek, hukuki destek, istihdam desteği, eğitim öğretim desteği, çocuklar için burs gibi hizmetler verilmektedir. (Volkan Müftüoğlu, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kapsamında Son Dönemde Alınan Tedbirler", *İnsan Hakları Dergisi*, S. 11, Y. 2023, ss. 21-29, s. 27)

²⁰ Tuna, a.g.e., s. 52.

çağından, sona erecektir. Koruyucu tedbir kararları, ilk seferde en fazla altı ay için verilebilir. Ancak şiddetin veya şiddet uygulanması tehlikesinin devam etmesi halinde, resen veya şiddet mağdurunun, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbir süresinin değiştirilmesine veya aynen devam ettirilmesine karar verilebilir.²¹

Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin mevcut olduğuna dair delil ve belge aranmaz. Buna göre, soyut bir iddiayı içeren dilekçe veya beyan olsa dahi şiddet olayının özelliğine göre, takdir hakkı kullanılarak koruyucu tedbir kararı verilebilir. Bunun haricinde, şiddetin gerçekleşip gerçekleşmediğine veya şiddet tehlikesinin bulunup bulunmadığına dair herhangi bir belge ve delil aranmaz.²²

a. Mülki Amir Tarafından Verilebilen Koruyucu Tedbir Kararları

Mülki amir tarafından verilebilen koruyucu tedbir kararları, 6284 sayılı Kanunun 3/1 maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir:

“(1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, bir kaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülki amir tarafından karar verilebilir:

a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.

b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.

c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.

ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.

d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.”

²¹ Yağcıoğlu, a.g.m., s. 950.

²² Günay, a.g.m., s. 674; Yağcıoğlu, a.g.m., s. 947.

Mülki amir tarafından verilebilen koruyucu tedbir kararları; uygun barınma yeri sağlanması, geçici maddi yardım yapılması, rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi, geçici koruma altına alınması ve kreş imkanının sağlanmasıdır.

Kanunda düzenlenen tedbir kararları sınırlayıcı değildir, örnek olarak sayılmıştır. Mülki amir, kanunda düzenlenen tedbir kararlarından birine veya birkaçına karar verebilir. Mülki amir, kanunda düzenlenen tedbir kararlarına benzer başka tedbirlere de karar verebilir.²³ Mülki amire tedbir kararı verme hususunda takdir yetkisi tanınmıştır. Mülki amir, somut olayın özelliklerine göre, delil olmaksızın koruyucu tedbir kararı verebilir. Ancak tedbir kararı verilirken, kanunun amacına uygun olarak, etkin, ivedi ve keyfilikten uzak bir biçimde hareket edilmesi gerekir.²⁴

(1) Uygun Barınma Yeri Sağlanması

6284 sayılı Kanun kapsamında mülki amir, şiddet mağduru hakkında uygun barınma yeri sağlanmasına dair tedbir kararı verebilir (6284 s. Kanun m. 3/1-a).

Mülki amir tarafından uygun barınma yeri sağlanmasına dair tedbir kararı verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın denetim ve gözetiminde olan yerlerde barındırılırlar. Bakanlığın barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hallerde şiddet mağduru kişiler, kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt ve benzeri yerlerde güvenli bir biçimde nakli sağlanıncaya kadar geçici olarak barındırılırlar.²⁵

Barınma yeri sağlanması tedbiri ile şiddet mağdurlarının tekrar şiddete maruz kalmaları engellenir. Aynı zamanda şiddet mağduru ve çocuklarının evsiz kalmaları önlenip, barınma yerleri olmadığından şiddete maruz kaldıkları yere geri dönme ihtimalleri engellenmiş olur.²⁶ Bununla birlikte şiddet mağduruna uygun barınma yeri sağlanması kararı verilmesi ile, şiddet mağdurunun şiddete maruz kaldığı

²³ Tuna, a.g.e., s. 57, Söylemez, a.g.m., s. 111; Günay, a.g.m., s. 659.

²⁴ Tuna, a.g.e., s. 57, Söylemez, a.g.e., s. 111.

²⁵ Eray Karınca, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2021, s. 41; Söylemez, a.g.m., s. 113; Günay, a.g.m., s. 660.

²⁶ Günay, a.g.m., s. 660; Tuna, a.g.e., s. 60.

ortamdan uzaklaşması sağlanarak, şiddetin etkilerinin silinmesine ve normal hayata uyum sağlamasına yardımcı olunur.

Şiddet mağduru olan kadınlar, kadın konukevlerine²⁷ kabul edilmek için il müdürlüğüne, ŞÖNİM'e veya kolluğa başvurabilirler.²⁸ 2022 yılı itibariyle Türkiye'de 112'si Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olmak üzere toplam 149 adet konukevi bulunmaktadır. 3 bin 624 yatak kapasiteli olan konukevleri ortalama yüzde 75 doluluk oranına sahiptir.²⁹

(2) Geçici Maddi Yardım Sağlanması

Mülki amir, şiddet mağduru hakkında geçici maddi yardım yapılmasına dair tedbir kararı verebilir (6284 s. Kanun m. 3/1-b). Geçici maddi yardım sağlanması tedbiri ile şiddet mağdurunun, şiddet uygulayan kişiye ekonomik olarak muhtaç olmasının engellenmesi sağlanır.³⁰ Bu tedbir kararı kapsamında şiddet mağduruna, kendi düzenini kuruncaya kadar maddi yardım yapılması ile şiddet uygulayan kişiye olan bağımlılığı azaltılarak şiddetin önlenmesi sağlanmaya çalışılır.³¹ Şiddet mağdurunun maddi yardım alması, şiddet gördüğü ortamdan uzaklaşmasına dair güven sağlamasının yanı sıra sonrasındaki hayatına uyum sağlaması bakımından destek de sağlamaktadır.

Şiddet mağduruna geçici maddi yardım kararı ile, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen net asgari ücretin otuzda biri tutarı kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişi birden fazla ise, ilave her kişi için günlük ödemenin yüzde yirmisi kadar ek ödeme yapılır. Ancak her halde ödenecek tutar, günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişiye barınma yeri de sağlanması halinde bu tutarlar

²⁷ Kadın konukevleri, fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel şiddete maruz kalan kadınları şiddetten koruyan, kadınlara destek olan ve çocuklarıyla birlikte ihtiyaçlarını karşılayan, kadınlara ve çocuklara geçici barınma imkânı sağlayan sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Kadın konukevlerinin amacı, şiddet mağduru kadınların, şiddetin olmadığı bir ortamda yaşamış oldukları travma ile baş edebilmeleri ve sağlıklı ilişkiler kurarak sosyal hayata uyum sağlayabilmeleri için çalışmalar yapmak ve konukevlerinden ayrıldıktan sonra kendi talepleri doğrultusunda yaşamalarını sürdürebilmelerini sağlamaktır. (Müftüoğlu, a.g.m., s. 28)

²⁸ Tuna, a.g.e., s. 60.

²⁹ <https://www.aile.gov.tr/kgm/haberler/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanligi-kadin-konukevlerini-yayginlastiriyor/> (e.t. 10.01.2024).

³⁰ Tuna, a.g.e., s. 61; Günay, a.g.m., s. 660.

³¹ Söylemez, a.g.m., s. 113.

yüzde elli oranında azaltılır. Korunan kişinin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından veya ilgili dernek ve vakıflardan yardım alıyor olması, geçici maddi yardım almasına engel teşkil etmez.³²

Geçici maddi yardım sağlanması tedbiri ile korunan kişiye yapılan yardımlar, Bakanlığın geçici maddi yardımlar için konulan bütçesinden karşılanır ve tebliğ tarihinden sonra bir ay içinde şiddet uygulayandan tahsil edilir. Şiddet uygulayandan tahsil edilemeyen yardımlar, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre vergi dairelerince tahsil edilir. Şiddet mağdurunun gerçeğe aykırı beyanda bulunarak geçici maddi yardım talep ettiğinin tespit edilmesi durumunda, şiddet mağduruna yapılan ödemeler kendisinden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.³³

(3) Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti Verilmesi

Mülki amir, şiddet mağduru hakkında rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesine dair tedbir kararı verebilir (6284 s. Kanun m. 3/1-c). Şiddet mağduru kişinin, uğramış olduğu şiddet ve haksızlıkların, fiziksel ve psikolojik olumsuz etkileri söz konusu olabilir. Psikolojik olarak korku, depresyon, kaygı, sinirsel durumlar gibi yan etkiler ortaya çıkabilir.³⁴ Şiddetin, mağdur üzerindeki bu yan etkilerinin rehabilite edilmesi, psikolojik açıdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesiyle daha hızlı sağlanır.³⁵

Rehberlik ve danışmanlık hizmeti kapsamında kişinin, psikolojik ve sosyoekonomik durumu değerlendirilerek, hakları ve destek alabileceği kurumlar hakkında bilgilendirilmesi, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunarak iş bulma ve benzeri konularda gelişmesine yardımcı olunur. Bunun yanı sıra şiddet mağdurunun gerekli seçimleri, yorumları ve planları yapıp karar verebilmesine yardımcı olacak bilgi ve becerilerin kazandırılması konusunda da yardımcı olunur. Şiddet mağduruna psikolojik destek sunulması için gerekli hizmetler verilir.³⁶

³² Karınca, a.g.e., s. 43; Söylemez, a.g.m., s. 114.

³³ Karınca, a.g.e., s. 43; Günay, a.g.m., s. 660.

³⁴ Hülya Aksakal/Mehmet Atasayar, "Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Biyo-Psiko-Sosyal Sonuçları Üzerine Bir Çalışma", *Akademik Bakış Dergisi*, C. 26, Y. 2011, ss. 1-12, s. 9; Tuna, s. 62.

³⁵ Günay, a.g.m., s. 661; Tuna, a.g.e., s. 62.

³⁶ Söylemez, a.g.m., s. 115.

Şiddet mağdurunun hukuki rehberliğe ihtiyacı olması halinde ise şiddet ve şiddet tehlikesi nedeniyle açılan idari, hukuki ve cezai davalar ile çekişmesiz yargı işlerine müdahil olunmayı da içeren gerekli hukuki destek ve danışmanlık hizmeti verilir.³⁷

(4) Geçici Koruma Altına Alınması

Mülki Amir, olayın niteliği, şikâyet ve ihbar göz önünde bulundurulurken, şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunması durumunda, geçici koruma altına alma tedbiri verebilir (6284 s. Kanun m. 3/1-ç). Geçici koruma altına alma tedbiri ilgilinin istemi üzerine veya resen verilebilir. Bu koruma tedbirinin uygulanması, şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunması şartına bağlanmıştır. Hayati tehlikenin bulunması durumunun değerlendirilmesinin nasıl yapılacağı veya hangi hallerde hayati tehlikenin var olduğunun kabul edileceği kanunda düzenlenmemiştir.³⁸ Geçici koruma tedbiri verilirken, şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi mülki amir tarafından, somut olayın özelliklerine göre yapılır. Bu değerlendirme yapılırken, şiddet mağdurunun yaşam hakkının korunması için, katı bir değerlendirme yapılmamalı, tehdit gibi durumların bulunması veya kadının beyanının esas alınması yeterli görülmelidir.³⁹ Hayati tehlike kavramı, 6284 sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'te bir kimsenin ölümle sonuçlanabilecek bir şiddete maruz kalması veya maruz kalma ihtimalinin bulunması şeklinde tanımlanmaktadır.⁴⁰

Geçici koruma altına alma tedbiri kapsamında fiziki koruma, yirmi dört saat kesintisiz bir şekilde şiddet mağdurunun, bütün tehlikelerden korunması amacıyla kolluk görevlileri tarafından her türlü cihaz ve teknikle yerine getirilen tedbirlerdir.⁴¹ Fiziki koruma konutta koruma, işyerinde koruma, yakın koruma, motorize veya yaya devriye ile koruma usullerinden biri veya birkaçı ile yapılabilir.⁴²

³⁷ Söylemez, a.g.m., s. 116.

³⁸ Günay, a.g.m., s. 661; Tuna, a.g.e., s. 63.

³⁹ Günay, a.g.m., s. 661; Söylemez, a.g.m., s. 117.

⁴⁰ Karınca, a.g.e., s. 44.

⁴¹ Karınca, a.g.e., s. 44; Tuna, a.g.e., s. 63, Söylemez, a.g.m., s. 117.

⁴² Söylemez, a.g.m., s. 117.

(5) Kreş İmkânı Sağlanması

Mülki Amir, çocukları bulunan şiddet mağduru hakkında, kreş imkanının sağlanmasına yönelik koruma kararı verebilir (6284 s. Kanun m. 3/1-d). Koruma altına alınan kişinin çocuk sahibi olması durumunda, bu kişinin çalışma hayatına katılımını desteklemek için kreş imkânı sağlanması tedbiri verilebilir. Kreş imkanının sağlanması tedbiri, korunan kişinin çalışma hayatına katılımı desteklemek amacıyla dört aylık süre ile, korunan kişi çalışıyor ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen net asgari ücretin yarısını geçmemek üzere verilir.⁴³ Kanunda kreş imkanının sağlanması tedbirinin, gerekli olması halinde verileceği düzenlenmiştir.⁴⁴ Kanunda yer alan gerekli olması hali, şiddet mağduru kişinin çalışma hayatına katılmak istemesi olarak değerlendirilebilir.⁴⁵

b. Kolluk Amiri Tarafından Verilebilen Koruyucu Tedbir Kararları

Kolluk amiri tarafından verilebilen koruyucu tedbir kararları 6284 sayılı kanunun 3/2 maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir:

“Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.”

Buna göre kolluk amirinin verebileceği koruyucu tedbir kararları, uygun barınma yeri sağlanması ve geçici koruma altına alınması tedbirleridir. Bu koruyucu tedbirler esasen, mülki amir tarafından verilebilen tedbirlerdir. Ancak kanun, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirinin de bu tedbirlere karar verebileceğini düzenlemiştir.⁴⁶

⁴³ Günay, a.g.m., s. 662; Söylemez, a.g.m., s. 118.

⁴⁴ Tuna, a.g.e., s. 65.

⁴⁵ Günay, a.g.m., s. 662.

⁴⁶ Damla Özden Çelt, “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kolluğun Görev ve Yetkileri”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXIII, S. 1-2, Y. 2019, ss. 109-138, s. 126; Karınca, a.g.e., s. 46.

Kanun, hangi hallerin gecikmesinde sakınca bulunan haller kapsamında olduğuna dair bir açıklama yapmamıştır.⁴⁷ Gecikmesinde sakınca bulunan hal durumunun bulunması için, şiddet mağduru hakkında, kolluk amiri tarafından tedbir kararı verilmemesi halinde mağdurda, telafi edilemeyecek bir zararın meydana gelecek olması gerekmektedir.⁴⁸ Bu durumda somut olayın özelliklerine göre bir değerlendirme yapmak gerekir. Örnek olarak mesai saatleri dışında, hafta sonlarında, resmî tatil günlerinde veya mesai saatleri içinde olmasına rağmen risk faktörü yüksek olaylarda gecikmesinde sakınca bulunan hallerin varlığından söz edilebilir. Özellikle mülki amire ulaşamaması veya ulaşılmasında sıkıntı yaşanması da gecikmesinde sakınca bulunan hal oluşturabilir.⁴⁹

Kolluk amirinin vermiş olduğu koruyucu tedbir kararı ve evrakının, kararın alındığı tarihten sonraki ilk iş gününde mülki amire sunulması gerekir. Mülki amirin, koruyucu tedbir kararını kırk sekiz saat içinde onaylaması gerekir. Mülki amir kararı kırk sekiz saat içinde onaylamazsa, tedbir kendiliğinden ortadan kalkar.⁵⁰

⁴⁷ 6284 sayılı Kanun'un uygulanmasına dair yönetmelikte gecikmesinde sakınca bulunan hal kavramı şu şekilde tanımlanmıştır:

"Gecikmesinde sakınca bulunan hal: Kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde, şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden ya da hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunamaması halini," (6284 s. Kanun Uyg. Yön. m. 3/1-c)

6284 sayılı kanunun uygulanmasından sonra gecikmesinde sakınca bulunan hal kavramının değerlendirilmesinde tereddütler yaşanması üzerine, Bakanlık tarafından yayınlanan genelgede de bu konuya değinilmiştir:

"7) Korunan kişinin, kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmaması halinde mağdurun hayatının tehlikeye girmesi, suç işlenmesinin önlenememesi ve mülki amirden karar almak için vakit bulunmaması halinde, resen veya ilgilinin talebi üzerine geçici koruma tedbir kararı alınarak mülki amirin onayına sunulması," (19/04/2012 tarih ve 2012/13 sayılı, 6284 sayılı Kanun'un Uygulanmasına Dair Genelge)

⁴⁸ Tuna, a.g.e., s. 66.

⁴⁹ Günay, a.g.m., s. 663, Yağcıoğlu, a.g.m., s. 937.

⁵⁰ Çelt, a.g.m., s. 126; Günay, a.g.m., s. 664, Yağcıoğlu, a.g.m., s. 937.

c. Hâkim Tarafından Verilebilen Koruyucu Tedbir Kararları

Hâkim tarafından verilen koruyucu tedbir kararları 6284 sayılı kanunun 4. maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir:

“(1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

a) İşyerinin değiştirilmesi.

b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.

c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu’ndaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.

ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.”

Hâkim tarafından verilebilecek koruyucu tedbir kararları, işyerinin değiştirilmesi, ayrı yerleşim yeri belirlenmesi, aile konutu şerhi konulması ve kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi tedbir kararlarıdır. Kanunda düzenlenen bu tedbirler, tahdidi olarak sayılmamıştır. Hâkim, bu tedbir kararlarının yanı sıra somut olaya göre uygun göreceği benzer tedbirlere de karar verebilir. Hâkim, koruyucu tedbirlerin birine veya birkaçına birlikte karar verebilir.⁵¹

Hâkim tarafından, ilgilinin talebi, Bakanlık ve Cumhuriyet savcısının ya da kolluk görevlilerinin başvurusu üzerine koruyucu tedbir kararı verilebilir. Bununla birlikte hakim, resen de bu kararlara hükmedebilir. Hâkim koruyucu tedbir kararı verirken, şiddetin uygulandığına dair delil veya belge aramaz.

Hâkim tarafından verilebilen koruyucu tedbir kararları, mülki amir tarafından verilemez. Bununla birlikte kanunda mülki amirin

⁵¹ Yağcıoğlu, a.g.m., s. 932; Söylemez, a.g.m., s. 120; Günay, a.g.m., s. 656.

verebileceği düzenlenen koruyucu tedbir kararlarını, gerekli görmesi durumunda hâkim de verebilir.⁵²

(1) İşyerinin Değiştirilmesi

Hâkim, çalışan şiddet mağdurunun, işyerinin değiştirilmesine dair tedbir kararı verebilir (6284 s. Kanun m. 4/1-a). İşyerinin değiştirilmesi tedbirine, mağdurun uğramış olduğu şiddet eyleminin tekrarlanmasını önlemek veya şiddet eylemi gerçekleşmeden mağduru korumak amacıyla hükmedilir.⁵³ İşyerinin değiştirilmesi ile, mağdurun şiddet uygulayandan korunmasının yanı sıra, mağdurun meslek ve kariyer hayatının da olumsuz etkilenmemesi, çalışma verimliliğinin düşmemesi, işvereniyle ve çalışma arkadaşlarıyla sorun yaşamaması, işten çıkma veya çıkarılma gibi olumsuz sonuçların yaşanmaması sağlanmış olur.⁵⁴ İşyerinin değiştirilmesi tedbir kararının verilmesinde, çalışan şiddet mağdurunun memur, işçi veya serbest meslek sahibi olmasının bir önemi bulunmamaktadır.⁵⁵

Doktrinde bir görüşe göre, işyerinin değiştirilmesi tedbir kararı, şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın aynı işyerinde çalışıyor olması durumunda verilir.⁵⁶ Doktrindeki diğer görüş ise, şiddet uygulayan ve şiddet mağduru aynı işyerinde çalışmıyor olsa bile, şiddet uygulayanın işyeri adresini bildiği için şiddet mağdurunu rahatsız edebileceğinden, aynı işyerinde çalışmıyor olsalar da şiddet mağduru hakkında işyerinin değiştirilmesine dair tedbir kararı verilebileceği yönündedir.⁵⁷ Konuyla ilgili bizim görüşümüz de şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın aynı işyerinde çalışmıyor olsalar dahi şiddet mağduru hakkında işyerinin değiştirilmesi tedbir kararı verilebileceği yönündedir. Tedbir kararının asıl amacının şiddeti önlemek ve mağduru

⁵² Söylemez, a.g.m., s. 119.

⁵³ Tuna, a.g.e., s. 67.

⁵⁴ Günay, a.g.m., s. 657; Öktem Songu/Şahin Emir, a.g.m., s. 1164; Söylemez, a.g.m., s. 120.

⁵⁵ Öktem Songu/Şahin Emir, a.g.m., s. 1164.

⁵⁶ Necla Öztürk, "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Daire Kanununun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 1, Y. 2017, ss. 1-32s. 12.

⁵⁷ Cansu Kaya Kızıllırmak, "İstanbul Sözleşmesi'nin Genel İlkeleri Işığında 6284 sayılı Kanun'un 4. Maddesi Uyarınca Hâkim Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler", *Public and Private International Law Bulletin*, C. 40, S. 2, Y. 2020, ss. 625-655, s. 642; Öktem Songu/Şahin Emir, a.g.m., s. 1164.

korumak olmasından dolayı, mağdurun işyeri adresini bilen şiddet uygulayanın, mağdurun işyerine giderek şiddet uygulama ihtimali olduğundan, aynı veya farklı işyerinde çalışıyor olmalarının bir önemi olmamalıdır.

İşyerinin değiştirilmesi tedbir kararı, korunan kişinin talebinin bulunması halinde veya onayı alınması ile verilir. Bu koruma kararı ile, şiddet mağdurunun işyerinin, işyerinin bulunduğu il içinde veya il dışında değiştirilmesine karar verilir. İşyerinin değiştirilmesine dair karar, mağdurun işyerine tebliğ edilir ve yetkili kurum ve kişilerce işyeri değişikliği yerine getirilir.⁵⁸

İşyerinin değiştirilmesi tedbirinin, maddede yer aldığı haliyle, “korunan kişi bakımından en uygun koşullar göz önüne alınarak” yerine getirilmesi gerekir. Tedbir kararının uygulanmasına gerek kalmadığı veya tedbir kararının süresinin sona erdiği hallerde, hakkında tedbir kararı verilen kişinin mağdur edilmemesi gerekir. Bu kapsamda tedbir sona erdikten sonra şiddet mağdurunun işine iade hakkı saklı olmalıdır. Aynı şekilde yeni işyerinde, eski işyerindeki kıdem tazminatı veya yıllık izin gibi haklarının devamı da sağlanmalıdır.⁵⁹

Anayasa Mahkemesi, 17.07.2019 tarihli K.Ş. kararında, başvuru- nun can güvenliğinden endişe etmesi sebebiyle iş yerinin değiştirilmesine dair talebinin, il milli eğitim müdürlüğüne kararın mahkemece verilmesi gerektiği gerekçesi ile, mahkeme tarafından ise iş yeri değişikliği talebinin idari mahiyette olması gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği kararını vermiştir.⁶⁰

⁵⁸ Karınca, a.g.e., s. 47; Öktem Songu/Şahin Emir, a.g.m., s. 1166; Tuna, a.g.e., s. 67; Söylemez, a.g.m., s. 120.

⁵⁹ Kaya Kızılırmak, a.g.m., s. 642.

⁶⁰ Karara konu olayda, sınıf öğretmeni olan ve eski eşi ile aynı kamu kurumunda çalışan başvuru, eski eşi tarafından farklı zamanlarda darp edilmiş, ölümle tehdit edilmiş ve eşyalarını almaya gittiği sırada bıçaklanarak yaralanmıştır. Başvuru, can güvenliğinden endişe ettiğini belirterek il milli eğitim müdürlüğüne başvurarak görev yerinin değiştirilmesini talep etse de bu talebi mahkemece koruyucu tedbir kararı alınması gerektiği gerekçesi ile reddedilmiştir. Başvurucunun işyerinin değiştirilmesine dair tedbir kararı alınması için mahkemeye başvurması üzerine mahkeme, işyeri değişikliği talebinin idari nitelikte olduğunu gerekçe göstererek başvuru talebini reddetmiştir. Başvuru, işyeri değişikliği talebinin reddedilmesi nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunma hakkının ihlal edildiğini belirterek Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

(2) Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi

Hâkim, evli olan şiddet mağdurunun talebi üzerine, müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yeri belirlenmesine karar verebilir (6284 s. Kanun m. 4/1-b). Şiddet mağduru hakkında ayrı bir yerleşim yeri belirlenmesi kararı verilebilmesi için, şiddet uygulayan ile şiddet mağdurunun evli olması gerekir. Bu tedbir aile içi şiddet mağduru olan karı veya koca için hükmedilir. Bunun yanı sıra bu kişilerin yerleşim yerinin aynı olması gerekir.⁶¹

Hâkim tarafından ayrı yerleşim yeri belirlenmesi kararı verilmesi ile, şiddet mağdurunun şiddet gördüğü ortamdaki uzaklaşması ve kamu ve usul hukuku bakımından yerleşim yerinin önemi nedeniyle hukuki sonuçlara muhatap olması ihtimalinde yeni bir yerleşim yerine sahip olarak mağduriyetinin giderilmesi amaçlanır. Bu tedbir evli kişiler için düzenlendiğinden, evli olmayan kişiler veya evli oldukları halde ayrı yaşayan kişiler, düzenlemenin kapsamında değildir.⁶² Ayrı yerleşim yeri belirlenmesi tedbir kararı ile aile konutunu terk eden şiddet mağdurunun yerleşim yeri ihtiyacı karşılanmaktadır. Bu tedbir kararı ile şiddet mağdurunun tebligatlarının, ortak yerleşim yerine yapılmaya devam etmesi engellenmektedir.⁶³

Şiddet mağduruna ayrı bir yerleşim yeri belirlenmesi tedbiri verilmesi tedbiri bazı durumlarda şiddet mağdurunun menfaatine olmamaktadır. Şiddet mağduruna, ortak yerleşim yeri dışında bir yerleşim yeri belirlenmesi, iş hayatı ve sosyal hayatı bakımından ortak yerleşim

Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu kararda, başvuruçunun ciddi can güvenliği riskinin bulunduğu dair somut gerekçeler olmasına rağmen önce çalıştığı kuruma sonra da mahkemeye yaptığı işyeri değişikliğine dair talebin Bakanlık ve mahkemeye reddedilmesi nedeniyle, devletin şiddet mağdurunu korumaya yönelik pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediğini belirterek kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiği kararını vermiştir. Ayrıca derece mahkemesinin, başvuruçunun talebini idari mahiyette olduğu gerekçesiyle reddetmesi ve başvuruçunun can güvenliğinin riskte bulunduğu dair hiçbir somut açıklama ve gerekçe sunmaması nedeniyle karardaki gerekçelerin, başvuruçunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı bakımından ilgili ve yeterli olmadığını belirtmiştir. (K.Ş., B. No: 2016/14613, 17.7.2019) (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/e.t.02.01.2024>)

⁶¹ Günay, a.g.m., s. 657; Söylemez, a.g.m., s. 122.

⁶² Tuna, a.g.e., s. 68.

⁶³ Kaya Kızıllırmak, a.g.m., s. 645.

yerinde kalmak isteyen ancak şiddet uygulayan eşin ortak konutta bulunması nedeniyle konuttan ayrılmak zorunda olan mağdur, olumsuz etkileyebilmektedir. Anayasa Mahkemesi'ne yapılan Semra Özel Üner başvurusunda da başvuru, kendi ortak ikametinde yaşamını sürdürememesi ve ailesinin yanında yaşamaya mecbur bırakılması sebebiyle özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür⁶⁴.

⁶⁴ Anayasa Mahkemesi'nin 26.10.2016 tarihli Semra Özel Üner başvurusunda, şiddet gördüğü için ortak konuttan ayrılıp ailesinin konutuna yerleşen başvurunun şiddet uygulayan eşi hakkında, başvurunun ailesinin konutunun bulunduğu adres gösterilerek, başvurunun ailesinin konutuna yaklaşmamasına dair tedbir kararı verilmiştir. Başvuru tedbir kararına, eşiyile müşterek konutu hakkında koruma talep etmesine rağmen sığınmak zorunda kaldığı ailesinin konutu hakkında uzaklaştırma kararı verildiğini ancak kendisinin ortak konut olan ikametgahında yaşamını sürdürmek istediğini belirterek itiraz etmiş ancak itirazı reddedilmiştir. Başvuru, verilen tedbir kararı nedeniyle kendi evine gidememesi ve ailesinin evinde yaşamaya mecbur bırakılması nedenleriyle özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini belirterek Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu kararda, 6284 sayılı Kanun'un, şiddet mağdurlarını korumaya dair acil tedbirlerin alınmasına yönelik olduğunu ve aile bireyleri arasındaki mal paylaşımı ile mülkiyet sorunlarını çözmek amacıyla düzenlenmediğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, başvurunun talebinin ortak konutun kendine tahsis edilmesi doğrultusunda olduğunu ve bu hususun 6284 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilen bir husus olmadığını belirterek başvurunun dayanakta yoksun olması sebebiyle kabul edilemez olduğuna dair karar vermiştir. (Semra Özel Üner, B. No: 2014/12009, 26.10.2016) (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> e.t. 02.01.2024)

Konu ile ilgili bizim görüşümüze göre, 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı verilirken, şiddet mağduruna yönelik olan şiddetin önlenmesine dair acil müdahalelerin yapılmasının amaçlandığı belirtilmesine rağmen, tedbir kararı verilirken, şiddet mağdurunun şiddetten korunmasının yanı sıra başka şekillerde de mağdur edilmesinin olabildiğince önlenmesi gerekir. Ortak konutun şiddet uygulayan eşe tahsis edilerek, şiddet mağdurunun ve çocuklarının evlerinden, işyerlerinden ve okullarından uzaklaşmalarına neden olunması, şiddet mağdurunu bir başka açıdan mağdur etmekte ve belki de şiddet mağdurunu tedbir kararı talep etmekten imtina etmektedir. Bu nedenle koruyucu tedbir kararları bakımından şiddet mağduru hakkında ayrı yerleşim yeri belirlenmesi tedbiri yerine hâkimin verebileceği önleyici tedbir kararlarından "Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi" tedbirinin uygulanması daha faydalı olabilir. Uzaklaştırma kararı verilmesine yönelik tedbir kararı verilirken de Anayasa Mahkemesi'ne konu olan olay gibi, şiddet mağdurunu daha da mağdur edecek bir biçimde değil, somut olayın özellikleri göz önünde bulundurularak, şiddet mağdurunu korumaya yönelik bir biçimde tedbir kararı verilmesi gerekir.

(3) Aile Konutu Şerhi Konulması

Hakim tarafından, korunan kişinin talebi bulunması üzerine, Türk Medeni Kanunu (TMK)'ndaki şartlar mevcut ise, tapu kütüğüne aile şerhi konulması kararı verilebilir. Hâkimin aile konutu şerhi kararı verebilmesi için, evli olan şiddet mağdurunun talepte bulunması gerekir. Ayrıca TMK'daki aile konutu şerhi verilmesine dair şartların mevcut olması gerekir (6284 s. Kanun m. 4/1-c).⁶⁵ Aile konutu şerhi, fiilen aile konutu olan konut üzerinde malik olan eşin, diğer eşin rızasını almadan konut üzerinde herhangi bir tasarruf işleminde bulunmasını engellemek için yapılan bir tapu sicil işlemidir.⁶⁶ Aile konutu, eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdikleri yerdir. Aile konutu tek bir konut olabilir. Yayla evi, dağ evi, yazlık ev, yat, devre mülk gibi ikincil nitelikteki konutlar aile konutu olamaz.⁶⁷

Aile konutu şerhi konulması tedbiri, diğer koruyucu tedbir kararlarının sahip olduğu mağduru korumak amacı yerine, diğer eşin rızası olmadan aile konutu üzerinde tasarruf yapılmasını engellediği için ekonomik şiddetin engellenmesi amacını taşımaktadır.⁶⁸

Aile konutu şerhi konulması tedbir kararını veren hâkim, kararı ivedilikle tapu sicil müdürlüğüne göndermektedir. TMK m. 194 gereğince aile konutu şerhinin konulabilmesi için belirli belgeler ile tapuya başvurmak gerekirken, 6284 sayılı Kanun gereğince aile konutu şerhi konulması tedbirinin verilmesi ile tapuya başvuru yapılmaksızın mahkeme kararına istinaden şerh konulmaktadır. Bu tedbir kararı ile ayrı bir başvuruya gerek olmaksızın mahkeme kararı ile aile konutu şerhi konulmasının sağlanması yoluyla hem şerhin ivedilikle konulması hem de şiddet mağdurunun korunması amaçlanmıştır.⁶⁹

⁶⁵ Tuna, a.g.e., s. 69; Günay, a.g.m., s. 658.

⁶⁶ Feride Demirbaş, "Aile Konutu Şerhinin İyiniyetli Üçüncü Kişilerin Aynı Hak Kazanımlarına Etkisi ve Konuya İlişkin Yargıtay Uygulaması", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, C. 4, S. 12, Y. 2017, ss. 420-427, s. 422.

⁶⁷ Şebnem Nebioğlu Öner, "Aile Konutu'nun Özellikleri, Unsurları, Koruma Süresi ve Korunma Nedenleri", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 97, Y. 2011, ss. 117-154, s. 131.

⁶⁸ Tuna, a.g.e., s. 69; Günay, a.g.m., s. 658.

⁶⁹ Kaya Kızılırmak, a.g.m., s. 646.

(4) Kimlik ve Diğer Bilgi ve Belgelerin Değiştirilmesi

Hâkim tarafından, şiddet mağduru hakkında kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesine dair tedbir kararı verilebilir (6284 s. Kanun m. 4/1-ç). Bu tedbir kararının verilebilmesi için, korunan mağdurun hayati tehlikesinin bulunması ve tehlikenin önlenmesi için kanunda düzenlenen diğer tedbirlerin yetersiz olması gerekir.⁷⁰ Burada hâkim tarafından, korunan kişinin hayati tehlikesinin olup olmadığının ve ayrıca kişinin içinde bulunduğu hayati tehlikenin önlenmesi için, diğer tedbirlerin yeterli olup olmayacağını değerlendirilmesi gerekir. Hâkim, somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yapıp, kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesine dair koruma kararı verir.⁷¹

Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesine dair tedbir kararı verilirken, mağdurun açık bir biçimde tedbirin sebepleri, aşamaları ve sonuçları bakımından bilgilendirilmesi gerekir. Tedbir kararına hükmedilmeden, mağdurun tedbiri özgür iradesiyle kabul ettiğine dair yazılı beyanının alınması gerekir.⁷²

Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesine dair tedbir kararı, adli sicil, vergi, sosyal güvenlik, askerlik, nüfus ve benzeri bilgi ve kayıtların ve nüfus cüzdanı, evlilik cüzdanı, pasaport, diploma ve ruhsat gibi resmî belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi ile taşınır ve taşınmaz mallara ilişkin hakların kullanılmasına dair işlemlerin yapılması hususlarını kapsamaktadır.⁷³

3. Önleyici Tedbir Kararı

Önleyici tedbir kararları, şiddet uygulayan kişi hakkında verilen, şiddet uygulayan kişinin tekrar şiddet uygulamasını engellemek veya şiddet uygulama ihtimali bulunan kişinin şiddet uygulamasını önlemek amacıyla verilen kararlardır.⁷⁴ Önleyici tedbir kararları hâkim tarafından verilir.

⁷⁰ Tuna, a.g.e., s. 70; Suata, a.g.e., s. 45; Günay, a.g.m., s. 658.

⁷¹ Söylemez, a.g.m., s. 124.

⁷² Karınca, a.g.e., s. 47; Tuna, a.g.e., s. 70.

⁷³ Karınca, a.g.e., s. 49; Günay, a.g.m., s. 659.

⁷⁴ Tuna, a.g.e., s. 71.

6284 sayılı Kanun'un 5/1. maddesinde hâkim tarafından verilebilen önleyici tedbir kararları düzenlenmiştir:

“(1) Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.

b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.

c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve iş yerine yaklaşmaması.

ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da tümüyle kaldırılması.

d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.

e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.

f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.

g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.

ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahu kurumuna teslim etmesi.

h) Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.

ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.”

Hâkim, kanunda düzenlenen önleyici tedbir kararlarından bir veya birkaçına karar verebilir. Önleyici tedbir kararları sınırlayıcı olarak sayılmamıştır. Hâkim tarafından somut olayın özelliklerine göre, benzer tedbir kararlarına da hükmedilebilir.⁷⁵ Hakim, önleyici tedbir kararı verirken, şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılmasına ilişkin, kanunun amacına uygun olarak etkin tedbir kararlarına hükmetmelidir.⁷⁶

Kolluk amiri tarafından da gecikmesinde sakınca bulunan hallerde bazı önleyici tedbir kararlarının verilebileceği kanunda düzenlenmiştir (6284 s. Kanun m. 5/2). Buna göre kolluk amiri şiddet uygulayanın belirli söz ve davranışlarda bulunmaması, şiddet uygulayanın bulunduğu yerden veya müşterek konuttan uzaklaştırılması ve müşterek konutun şiddet mağduruna tahsisi, şiddet uygulayanın korunan kişilere ve bu kişilerin konutuna, okuluna ve işyerine yaklaşmaması ve çocukla kişisel ilişki kurulması saklı olmak üzere şiddet uygulayanın şiddet mağdurunun yakınlarına, çocuklarına ve tanıklara yaklaşmamasına ilişkin tedbir kararlarını verebilir.⁷⁷

⁷⁵ Kanunda her ne kadar önleyici tedbir kararlarının sınırlı sayıda olmadığı ve benzer tedbir kararlarına hâkim tarafından hükmedilebileceği düzenlense de doktrinde bu durumun temel hak ve özgürlüklerin yalnızca kanunla sınırlanabileceğine ilişkin Anayasa'nın 13. maddesi ile çelişki yarattığı görüşü bulunmaktadır. Buna göre önleyici tedbir kararları, şiddet uygulayan kişinin temel hak ve özgürlüklerine ilişkin olması, hâkim kararı ile verilmesi, orantılı olması, geçici olması, itiraz edilebilmesi bakımından 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenen koruma tedbirlerine benzemektedir. Kanunda, koruma tedbirlerinin hak ve özgürlüklere ilişkin olması ve kişi hakkında henüz bir hüküm bulunmadan soruşturma veya kovuşturma aşamasında uygulanması nedeniyle kanun ile düzenlenmesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu nedenle koruma tedbirleri sınırlı sayıda ve ancak kanunda düzenlenen şekilde uygulanabilir. Koruma tedbirleri kıyas yoluyla genişletilememektedir. Önleyici tedbir kararları da hakkında henüz bir ceza soruşturması dahi bulunmayan şiddet uygulayan kişi hakkında uygulandığından ve bu tedbirlerin şiddet uygulayanın temel hak ve özgürlüklerine müdahale niteliği bulunduğundan, kanunda düzenlenen tedbir kararlarına benzer tedbirlerin yaratılamayacağını ve uygulanamayacağını, aksi takdirde temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğine ilişkin Anayasa hükmüne aykırılık teşkil edeceğini belirtmektedir. (Gözde İbicioğlu/Bilge Durutürk, "Bireysel Başvurular da Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kararlarının İncelenmesi", *İstanbul Hukuk Mecmuası*, C. 80, S. 3, ss. 753-783, s. 767)

⁷⁶ Söylemez, a.g.m., s. 125; Tuna, a.g.e., s. 72; Günay, a.g.m., s. 664.

⁷⁷ Çelt, a.g.m., s. 126; Söylemez, a.g.m., s. 138; Günay, a.g.m., s. 672; Yağcıoğlu, a.g.m., s. 945.

Kolluk amiri, ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde tedbir kararı verebilir. Kolluk amirinin vermiş olduğu önleyici tedbir kararı, kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş gününe kadar hâkimin onayına sunulmalıdır. Bu süre içinde hâkimin onayına sunulmayan veya hakim onayına sunulsa dahi hakimin yirmi dört saat içinde onaylamadığı tedbirler, kendiliğinden ortadan kalkar.⁷⁸

Koruyucu tedbir verilirken, delil veya belge aranmayacağı kanunda açıkça düzenlenmişken, önleyici tedbir kararı verilirken, delil veya belge aranıp aranmayacağına dair kanunda düzenleme bulunmaması, gecikmeksizin tedbire hükmedilmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu nedenle önleyici tedbir kararı verilirken delil veya belge aranıp aranmayacağına dair doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Doktrindeki bir görüşe göre, önleyici tedbir kararları kişinin hak ve özgürlüklerini sınırlayıcı nitelikte olduğundan, kötüye kullanılmaya müsait olabileceğinden tedbir kararına hükmedilirken delil bulunması gerekir.⁷⁹ Buna göre, kanunda önleyici tedbir kararı verilirken delil veya belge aranmayacağına dair düzenleme yapılmamasıyla, tedbir kararı verilirken delil veya belge aranması gerektiği gibi bir ifade oluşturulduğundan, hakim tarafından somut olayın özelliklerine göre delil ve belge değerlendirilmesi yapılarak tedbir kararı verilmelidir.⁸⁰ Bununla ilgili Ergün, özgürlüğü kısıtlayıcı nitelikte olan tedbir kararları verilirken delil ve belge aranmamasının, uygulamada kötüye kullanılacak veya mağduriyetlere yol açabilecek sonuçlar doğurabileceğini ve her an sorgusuz sualsiz bir zorlama hapsine dönüşebileceğini belirtmektedir. Buna göre, mağdurun tek taraflı beyanı ile, şiddet uygulayan dinlenmeksizin ve delil ve belge toplanmaksızın tedbir kararı verilmesinin ve tedbir kararına aykırılık halinde zorlama hapsi verilmesinin, 6284 sayılı Kanun'un hukuk devleti ilkesini ve masumiyet karinesini ihlal edebileceğini belirtmektedir.⁸¹

⁷⁸ Çelt, a.g.m., s. 126; Söylemez, a.g.m., s. 138; Günay, a.g.m., s. 672; Yağcıoğlu, a.g.m., s. 945.

⁷⁹ Ebru Ceylan, "Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 109, Y. 2013, ss. 13-54, s. 36.

⁸⁰ Günay, a.g.m., s. 674.

⁸¹ Ömer Ergün, "İstanbul Sözleşmesi ve Genel Olarak Değerlendirilmesi", *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, C. 5, S. 2, Y. 2021, ss. 152-214, s. 201.

Doktrindeki diğer görüş, şiddetin bulunduğu veya şiddet tehlikesinin bulunduğu dair delil araştırması yapılması gerektiğini, önleyici tedbir kararlarının kişinin hak ve özgürlüklerine ilişkin olması sebebiyle masumiyet karinesini çiğnememek ve hakkın kötüye kullanılmasına sebebiyet vermemek için şiddetin bulunduğu veya şiddet tehlikesinin bulunduğu dair iz, emare yani yeterli şüphe bulunması gerektiğini belirtmektedir.⁸² Doktrindeki bir diğer görüş, kanunda kararın geciktirilmeksizin verilmesi gerektiği düzenlendiği için tedbir kararı verilirken kesin delil aranmasa dahi en azından şiddetin varlığına dair tutum ve davranışların varlığının tespit edilmesini veya şiddet tehlikesinin bulunduğu dair iz veya emarelerin bulunduğu tespit edilmesi gerektiğini belirtmektedir.⁸³ Bu görüşte olan Yağcıoğlu, mağdurun şiddete uğrama tehlikesinin bulunması halinde, somut olayın özelliklerine ve durumun aciliyetine göre, gerektiğinde delil aramadan tedbir kararı verilmesi gerektiğini belirtmektedir.⁸⁴ Doktrindeki diğer görüş, somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yapılması gerektiğini ve delil olmasa dahi önleyici tedbir kararı verilmesi gerektiğini savunmaktadır.⁸⁵ Doktrindeki bir diğer görüş ise, hayati tehlikenin bulunduğu dair iddia bulunması halinde, iz veya emarenin tespiti olmasa dahi, kadının beyanı esas alınarak önleyici tedbir kararı verilmesi gerektiğini ve yaşam hakkının korunmasının öncelik olduğunu düşünmektedir.⁸⁶

Anayasa mahkemesinin konu ile ilgili görüşü, koruyucu tedbir kararı verilirken delil veya belge aranmadığı gibi, önleyici tedbir kararı verilirken de kesin delil aranmasa dahi şiddete maruz kalındığına

⁸² Özge Tuçe Gökcalp, "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda Kadın ve Şiddet" [Yayımlanmamış doktora tezi], *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Y. 2014, s. 137; Hüsamettin Uğur, "Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 sayılı Kanun'un Getirdikleri", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 101, Y. 2012, ss. 333-366, s. 352.

⁸³ Ülgen Aslan Düzgün, "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Amacıyla Hâkim ve Kolluk Amiri Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbir Kararları [Elektronik Sürüm]", *Polis Akademisi Yayınları*, Y. 2018, ss. 23-43, s. 11; Öktem Songu/Şahin Demir, a.g.m., s. 1163; Yağcıoğlu, a.g.m., s. 949.

⁸⁴ Yağcıoğlu, a.g.m., s. 949.

⁸⁵ Seher Kırbaş Canikoğlu, "Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanun)", *Ankara Barosu Dergisi*, S. 3, Y. 2015, ss. 355-378, s. 373.

⁸⁶ Söylemez, a.g.m., s. 126.

veya maruz kalma tehlikesi bulunduğuna dair olguların bulunması gerektiği yönündedir. Buna göre önleyici tedbir kararları bir yandan, kişinin temel hak ve özgürlüklerini sınırlayıcı nitelikte olsa dahi diğer yandan, kişinin vücut dokunulmazlığını ve yaşam hakkını koruyucu niteliğe sahip olduğu için, tarafların hak ve özgürlükleri arasındaki dengenin gözetilmesi gerekir.⁸⁷

Konuyla ilgili bizim görüşümüze göre, kanunun lafzı incelendiğinde, önleyici tedbir kararı verilmesinde delil veya belge aranmasına yönelik bir düzenleme yapılmamış olması, kanun koyucunun iradesinin de tedbir kararı verilirken delil veya belge aranmaması yönünde olduğunu göstermektedir. Kaldı ki 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen tedbir kararları ile, öncelikle şiddet mağdurunun yaşam hakkının korunması ve şiddetin önlenmesi amaçlandığından, kanun kapsamında düzenlenen tedbir kararları acil durumlarda verilen ve ivedi olarak karar verilmesi ve uygulanması gereken tedbirlerdir. Bu kapsamda, önleyici tedbir kararı verilirken delil veya belge araştırması yapılması kanunun amacına aykırı düşmektedir. Önleyici tedbir kararlarının, kişinin hak ve özgürlüklerine ilişkin olmasına rağmen süreyle sınırlı

⁸⁷ "34. 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinde örnekleyici olarak bir kısım önleyici koruma tedbirleri belirlenmiş, 8. maddenin (3) numaralı fıkrasında Kanun'un 4. maddesinde belirtilen ve hâkim tarafından verilebilen koruyucu tedbir kararları için, şiddetin varlığı hususunda delil veya belge aranmayacağı belirtilmiştir. Bunun yanında ağırlıklı olarak aleyhine tedbir kararı verilen kişinin temel hak ve özgürlüklerini kısıtlayıcı niteliği olan ve Kanun'un 5. maddesinde düzenlenen önleyici tedbir kararları için böyle bir ayrık durum öngörülmemiştir.

35. Buna ilişkin Kanun gerekçesinde, şiddete maruz kalan veya maruz kalma tehlikesi altında bulunan kişilerle ilgili koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için herhangi bir delil araştırması veya belge ibrazı aranmazken önleyici tedbir kararı verilebilmesi için kişinin şiddete maruz kaldığı veya maruz kalma tehlikesi altında bulunduğu hususunda olguların varlığının gerektiği, aksi yöndeki uygulamanın kişilere kanunla sağlanan hakkın kötüye kullanılmasına sebebiyet verebileceği hususu vurgulanmıştır.

36. Nitekim tedbir kararları ile bir tarafın vücut dokunulmazlığı veya yaşam hakkı gibi kişi için olmazsa olmaz hak ve menfaatlerin korunması amaçlanırken diğer taraftan özellikle mahkemece verilen veya onaylanan önleyici tedbirlerle kişi hak ve özgürlüklerine önemli ölçüde sınırlamalar getirilmiş olacaktır. Dolayısıyla tedbir kararlarından olumlu ya da olumsuz etkilenen tarafların temel hak ve özgürlükleri arasındaki dengenin gözetilmesi gerekmektedir." (Salih Söylemezoğlu, B. No: 2013/3758, 6/1/2016, § 7) (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> e.t. 02.01.2024)

olarak verilmesi ve yaşam hakkını korumaya yönelik olması, bizce, şiddetin varlığına dair delil, belge ve hatta iz veya emare olmasa dahi tedbir kararı verilmesinde haklı sebep oluşturmaktadır. Bu nedenle, şiddet mağdurunun korunmasının öncelik olması gerektiğinden, hayati tehlikenin bulunduğuna dair şiddet mağdurunun beyanı olması durumunda, delil araştırması yapılmaksızın, mağdurun beyanı esas alınarak önleyici tedbir kararı verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Aciliyet unsurunun ortadan kalktığı itiraz aşamasında ise, hâkimin tarafların sundukları beyanları ve delilleri değerlendirerek karar vermesinin, şiddet uygulayan bakımından da kendini savunmasına imkân tanıyarak masumiyet karinesi ilkesinin uygulanmasına imkan sağlamakla beraber, tarafların hak ve menfaatleri arasındaki dengeyi sağlayan aşama olması gerektiği düşüncesindeyiz. Önleyici tedbir kararlarını, koruyucu tedbir kararlarından ayıran hususun, koruyucu tedbir kararlarının talep olmaksızın ve resen verilen kararlar olmasına rağmen, önleyici tedbir kararlarının mağdurun talebi ile ve şiddete uğradığına veya şiddete uğrama tehlikesi bulunduğuna dair beyanı ile verilen kararlar olması gerektiğini düşünmekteyiz.

a. Şiddet Uygulayanın Belirli Söz ve Davranışlarda Bulunmaması

Hâkim tarafından verilen tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında, korunan kişiye karşı şiddet tehdidinde bulunmaması veya tehdit, hakaret, aşağılama veya küçük düşürme benzeri söz ve davranışlarda bulunmamasına hükmedilebilir (6284 s. Kanun m. 5/1-a). Bu tedbir kararı, kanun kapsamında gerçekleşebilecek her türlü fiziksel, ekonomik, psikolojik, cinsel ve sözlü şiddet bakımından geçerlidir.⁸⁸ Şiddet uygulayanın, belirli söz ve davranışlarda bulunmamasına dair tedbir kararı, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, kolluk amiri tarafından da verilebilir.⁸⁹

Şiddet Uygulayanın Müşterek Konuttan veya Bulunduğu Yerden Uzaklaştırılması ve Konutun Korunan Kişiye Tahsisi

Hâkim, şiddet uygulayanın mağdur ile yaşadığı müşterek konuttan uzaklaştırılması ve konutun şiddet mağduruna tahsis edilmesine

⁸⁸ Söylemez, a.g.m., s. 127.

⁸⁹ Söylemez, a.g.m., s. 127.

dair tedbir kararı verebilir (6284 s. Kanun m. 5/1-b). Şiddet uygulayan hakkında, müşterek konuttan uzaklaşmasına dair tedbir kararı verilmesi, şiddet uygulayanın, müşterek konutun elektrik, kira, su gibi giderlerini karşılmasına engel oluşturmaz.⁹⁰

Tedbir kapsamında uzaklaştırma kararı verilebilecek müşterek konut, çiftin sadece ikamet amaçlı yaşadığı ev değil, belli bir süre kaldıkları çiftlik evi, yazlık ev gibi konutlar da olabilir. Uzaklaştırma kararı verilip mağdura tahsis edilecek konutun mülkiyetinin, kime ait olduğu tedbirin uygulanmasında önem arz etmez.⁹¹ Kanunda yer alan "bulunduğu yer" kavramı ise, şiddet uygulayan ile şiddet mağdurunun birlikte buldukları otel, pansiyon, yurt veya aile, akraba, arkadaşlarının evi gibi müşterek konut dışında beraber kalınan yerleri kapsamaktadır.⁹²

Bu tedbir kararı kapsamında, müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi de düzenlenmiştir. Buna göre tedbir kararı verilirken, şiddet uygulayanın müşterek konuttan uzaklaştırılmasının yanı sıra, müşterek konutun şiddet mağduruna tahsis edildiği de belirtilmelidir. Bu tedbir, yalnızca müşterek konut bakımından öngörülmüştür.⁹³

b. Şiddet Ugulayanın Korunan Kişilere ve Bu Kişilerin Bulunduğu Yere Yaklaşmaması

Hâkim, şiddet uygulayan kişinin, şiddet mağduruna, evine, konutuna, işyerine, okuluna ve korunan şiddet mağdurunun bulunabileceği diğer yerlere yaklaşmamasına dair tedbir kararı verebilir (6284 s. Kanun m. 5/1-c). Bu tedbir kararı ile korunan kişinin, şiddet uygulayan kişiden uzak tutularak, şiddete maruz kalması önlenmesi amaçlanır. Bu tedbir kararı ile şiddet fiili gerçekleşmeden önce engellenerek, mağdurun huzuru ve güvenliği sağlanmaya çalışılır. Şiddet uygulayanın tedbir kapsamında yaklaşmaması gereken alanın, hâkim tarafından ayrıntılı olarak tespit edilmesi gerekir.⁹⁴

⁹⁰ Karınca, a.g.e., s. 51; Tuna, a.g.e., s. 73.

⁹¹ Günay, a.g.m., s. 665; Söylemez, a.g.m., s. 128; Tuna, a.g.e., s. 73; Yağcıoğlu, a.g.m., s. 941.

⁹² Günay, a.g.m., s. 665; Söylemez, a.g.m., s. 128; Yağcıoğlu, a.g.m., s. 941.

⁹³ Günay, a.g.m., s. 665.

⁹⁴ Tuna, a.g.e., s. 75.

Şiddet uygulayan hakkında verilen, korunan kişinin evine, konutuna, işyerine, okuluna ve diğer yerlere yaklaşmamasına dair tedbir kararının ihlal edilmesi halinde, konut dokunulmazlığının ihlali suçü meydana gelmemektedir. Bu tedbirin konut dokunulmazlığını korumaya yönelik değil şiddet mağdurunu korumaya yönelik olması ve tedbirin ihlalinin zorlama hapsi yaptırımına tabi tutulması nedenlerinden dolayı önleyici tedbirin ihlalinin ayrıca konut dokunulmazlığını ihlal suçünü oluşturmayacağı belirtilmektedir.⁹⁵

c. Şiddet Uygulayanın Korunan Kişinin Yakınlarına, Çocuklarına ve Şiddetin Tanıklarına Yaklaşmaması

Hâkim, şiddet uygulayanın, şiddet mağdurunun yakınlarına, çocuklarına veya şiddetin tanıklarına yaklaşmamasına dair tedbir kararı verebilir (6284 s. Kanun m. 5/1-d). Bu tedbir kararının verilebilmesi için şiddet mağdurunun yakınlarının da şiddete uğramış olması gerekmemektedir. Şiddet mağduruna yardım ettikleri veya şiddete tanık oldukları için şiddet mağduru dışındaki diğer kişiler de şiddet tehdidi altındadır. Bu kişilerin şiddetten korunması için tedbir alınması büyük önem arz eder.⁹⁶ Bu tedbirin verilebilmesi için, korunan kişinin yakınları veya şiddet tanıklarının, 6284 sayılı Kanun kapsamında koruma altına kişilerden olup olmamasının önemi bulunmamaktadır.⁹⁷ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'nin OPUZ davasında da şiddet mağdurunun annesi, şiddet uygulayan tarafından tehdit edilmiş ve öldürülmüştür.⁹⁸

Hâkim şiddet uygulayanın, şiddet mağduru ile ortak çocuklarına yaklaşmamasına dair de tedbir kararı verebilir. Ancak şiddet uygu-

⁹⁵ Günay, a.g.m., s. 666.

⁹⁶ Söylemez, a.g.m., s. 131; Tuna, a.g.e., s. 75.

⁹⁷ Günay, a.g.m., s. 667.

⁹⁸ AİHM, OPUZ/Türkiye kararında devletin, başvuru ve annesinin şiddetten korunmasına yönelik etkili önlemler almayıp, vatandaşını şiddetten koruyamaması nedeniyle AİHS'nin ihlal edildiği kararını vermiştir. Opuz davası, AİHM'nin bir ülkeyi kadına yönelik olan şiddeti engellemekte başarısız olduğu gerekçesi ile ilk defa tazminata mahkûm etmesi ve kadına yönelik gerçekleşen cinsiyete dayalı şiddetin bir ayrımcılık şekli olarak kabul edilmesi nedeniyle kadına yönelik şiddet olayları bakımından bir dönüm noktasıdır. (Esmâ Yağmur Sönmez, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi", *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi- Istanbul University Journal of Women's Studies*, S. 20, Y. 2020, ss. 1-17, s. 7)

layanın çocuğu ile kişisel ilişki kurması hakkı saklıdır. Hâkim şiddet uygulayanın, çocuklarına yaklaşmaması tedbirinin yanı sıra çocuklarla kişisel ilişki kurmasının sınırlandırılmasına dair tedbir kararı da verebilir.⁹⁹

ç. Şiddet Uygulayanın Çocukla Kişisel İlişki Kurmasının Sınırlandırılması

Çocuğun güvenliğinin sağlanması ve kaçırılmasının önlenmesi amacıyla hakim, şiddet uygulayanın çocukla kişisel ilişki kurmasının refakatçi eşliğinde gerçekleşmesine, sınırlandırılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir (6284 s. Kanun m. 5/1-ç). Çocuğun üstün yararının gözetilmesi ve çocuğun şiddetten korunmasının gerektirmesi halinde çocukla kurulan kişisel ilişki, hâkim kararı ile sınırlandırılabilir. Bu önleyici tedbir kararı ile, çocuğun karşı taraf tarafından intikam aracı veya incitme amacıyla kullanılması önlenmiş olur.¹⁰⁰

Bu tedbir kararının verilebilmesi için, şiddet mağdurunun çocuk olması gerekmez. Şiddet mağdurunun çocuğun velayetinin sahibi olması durumunda, çocuğa yönelik şiddet bulunmasa dahi tedbir kararı verilerek hem çocuk hem de şiddet mağduru olan velayet sahibi korunmuş olur.¹⁰¹

Bu tedbir kararı ayrıca, çocuğa karşı şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan anne ve babalar için de uygulanabilir. Çocuğuna karşı şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan anne babaların, çocukla ilişki kurmasının sınırlandırılmasına veya kaldırılmasına yönelik karar verilebilir.¹⁰²

Kanunda, bu tedbir kararının verilebilmesi için, çocukla daha önceden verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı olması gerektiği düzenlenmiştir. Bu durumda kanunun lafzı gereği bu tedbir kararının, boşanmış, boşanma aşamasında olan veya birlikte yaşamaya ara verilen durumlarda, hakkında velayet kararı olmayıp çocukla kişisel ilişki kurma kararı olan eş hakkında uygulanabileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Ancak doktrinde bir görüş, kanun koyucunun amacı değerlendirilerek,

⁹⁹ Tuna, a.g.e., s. 76.

¹⁰⁰ Söylemez, a.g.m., s. 130; Tuna, a.g.e., s. 76.

¹⁰¹ Söylemez, a.g.m., s. 130.

¹⁰² Günay, a.g.m., s. 666.

dirildiğinde, bu tedbir kararının çocuğun korunmasına yönelik olduğundan, önceden kişisel ilişki koruma kararı olmasa da bu tedbirin uygulanabilmesi gerektiğini belirtmektedir. Buna göre bu tedbir kararı, devam eden bir evlilikte, hakkında müşterek konuttan uzaklaştırma kararı verilen eş hakkında, çocuklara da şiddet uygulama riski bulunuyorsa eğer, uygulanabilmelidir. Bu tedbir kararı aynı zamanda, anne ve baba dışında, TMK m. 325 kapsamında çocukla arasında kişisel ilişki kurma hakkı bulunan diğer kişiler bakımından da çocuğa karşı şiddetin varlığı veya şiddet ihtimali olması halinde uygulanabilmelidir.¹⁰³

Anayasa mahkemesi, çocuğuna yönelik şiddette bulunmamasına rağmen çocuğuyla kişisel ilişki kurma hakkı kaldırıldığı için aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini belirten başvurucunun başvurusu hakkında, çocuğa yönelik şiddet bulunmasa dahi çocuğun, babasının şiddet eylemlerinden etkilenmesi nedeniyle çocuğun üstün yararının gözetilmesi gerektiğini, tedbirin şiddeti önlemeye yönelik olması ve süre ile sınırlı olması nedeniyle elverişli ve ölçülü olduğunu belirterek ihlal olmadığını yönünde karar vermiştir.¹⁰⁴

¹⁰³ Yağcıoğlu, a.g.m., s. 941.

¹⁰⁴ Anayasa Mahkemesi, 18.07.2019 tarihli C.K. başvurusunda, velayeti eski eşinde olan çocuğuyla kişisel ilişki kurma hakkı kaldırılan başvurucunun, aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediği kararını vermiştir.

Karara konu olayda, başvuru eski eşini tehdit etmiş, darp etmiş ve eski eşinin talebi üzerine başvuru hakkında diğer tedbirlerin yanı sıra altı aylık süre ile çocuğuyla şahsi ilişkisinin kaldırılmasına dair karar verilmiştir. Başvuru ise, çocuğuna şiddet uygulamamasına ve buna dair bir talep bulunmamasına rağmen mahkemenin, çocuğuyla şahsi ilişkisinin kaldırılmasına dair tedbir kararı vermesinin ve kararda gerekçe gösterilmemesinin adil yargılanma, kişinin maddi ve manevi haklarını koruma ve çocuk haklarını ihlal ettiği gerekçesi ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

Anayasa Mahkemesi yapmış olduğu değerlendirmede, ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkide, çocuğun şiddete uğraması veya şiddete uğrama tehlikesinin bulunduğu hallerde, çocuğun korunması amacıyla kamu makamları tarafından kişisel ilişkinin kaldırılması kararı verilmesinin çocuğun üstün yararının korunması amacını gözettiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, 6284 sayılı Kanun kapsamında öngörülen tedbirlerin alınmasında, kesin delillerin aranmasının kanunun şiddeti önleme amacına aykırı olduğunu ve tedbir kararı verilmesinde şiddetin varlığının veya şiddete uğrama tehlikesinin bulunmasının yeterli olduğunu belirtmiştir. Olayda, başvurucunun eşini darp etmesi olayının çocuğun yanında gerçekleşmesi, başvurucunun çocuğa "Annene iyi sarıl 24 saat içinde ölecek annen" şeklinde sözler sarf ettiği iddiasının bulunması nedeniyle, çocuğun babası-

d. Şiddet Uygulayanın Korunan Kişinin Eşyalarına Zarar Vermemesi

Şiddet uygulayanın, korunan mağdurun eşyalarını zorla alması, el koyması, zarar vermesi durumlarının bulunması halinde hâkim, şiddet uygulayanın korunan mağdurun eşyalarına zarar vermemesi yönünde tedbir kararı verebilir (6284 s. Kanun m. 5/1-e). Bu tedbir kararı kapsamında, mağdurun ev eşyaları ve şahsi eşyaları korunmaktadır.¹⁰⁵

e. Şiddet Uygulayana Ait Silahların Kolluğa Teslim Edilmesi

Hâkim, mağdurun şiddete uğraması veya şiddete uğrama tehlikesi bulunması halinde, şiddet uygulayanın kendisine ait silahların kolluğa teslim edilmesine dair tedbir kararı verebilir (6284 s. Kanun m. 5/1-g). Bu tedbirin uygulanması için, silahın daha önceden şiddete araç olarak kullanılması gerekli değildir. Şiddet uygulayan kişinin silaha başvurma ihtimalinin bulunması, tedbire hükmedilmesi bakımından yeterlidir.¹⁰⁶ Silahın teslim edilmesi, silahın emanete alınmasından ibarettir, silah ruhsatının iptali sonucuna yol açmaz.¹⁰⁷

Şiddet uygulayanın kamu görevi nedeniyle zorunlu olarak silah taşıyan kimse olması halinde, hâkimin vermiş olduğu tedbir kararı ile, zimmetindeki silahı kuruma teslim etmelidir (6284 s. Kanun m. 5/1-ğ). Silahı teslim alan kurum amirinin silahı, tedbir kararı süresinin sonuna kadar veya tedbir kararının değiştirildiği veya sona erdiği kendisine bildirilinceye kadar silahı şiddet uygulayana teslim etmemelidir. Hâkimin, şiddet uygulayanın kamu görevi nedeniyle zimmetinde bulundurduğu silahı teslim etmesine yönelik tedbir kararı verirken, silahın şiddet tehlikesi oluşturup oluşturmadığı, mağdurun silahla tehdit edilip edilmediği, silahın kamu görevlisinin görevi bakımından hayati

nın şiddet içeren eylemlerinden etkilendiği ve çocuğun başvuru ile kişisel ilişki kurmadaki menfaati karşısında çocuğun üstün yararının gözetilmesi gerektiğinden, başvuru ile altı ay süre boyunca kişisel ilişkisinin kaldırılmasının, şiddetin önlenmesi için uygulanması ve süre ile sınırlı olması nedeniyle elverişli ve ölçülü olduğu ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediği kararını vermiştir. (C.K., B. No: 2016/3114, 18/7/2019) (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> e.t. 03.01.2024)

¹⁰⁵ Söylemez, a.g.m., s. 131; Tuna, a.g.e., s. 77; Günay, a.g.m., s. 667.

¹⁰⁶ Söylemez, a.g.m., s. 133; Tuna, s. 77; Günay, a.g.m., s. 668.

¹⁰⁷ Söylemez, a.g.m., s. 133.

önem arz edip etmediği hususlarını değerlendirip somut olayın şartlarına göre tedbir kararı vermesi gerekir.¹⁰⁸

g. Şiddet Uygulayanın Şiddet Eğilimine Yol Açan Davranışlarının Tedavi Edilmesi

Hâkim, gerekli görmesi halinde, şiddet uygulayanın şiddet eğilimine neden olan davranışlarının tedavi edilmesine yönelik tedbir kararı verebilir (6284 s. Kanun m. 5/1-ı). Bu tedbir kararı ile şiddete neden olan rahatsızlıklar tedavi edilerek, şiddetin tamamen sonlandırılması amaçlanır. Şiddete neden olan rahatsızlıklar psikolojik, bedensel veya ruhsal olabilir.¹⁰⁹ Kanunda bu tedbirin verilebileceği süre bakımından düzenleme bulunmamakla beraber süre, tedaviyi gerçekleştiren hekim tarafından belirlenecektir.¹¹⁰

ğ. Şiddet Uygulayanın Korunan Kişilerin Buldukları Yerlerde Alkol veya Uyuşturucu ya da Uyarıcı Madde Kullanmaması ve Bağımlılık Halinde Muayene ve Tedavi Edilmesi

Hâkim, şiddet uygulayanın kullanmış olduğu alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kişinin ayırt etme gücünü etkileyip şiddet uygulamaya yöneltme ihtimalinin bulunması nedeniyle, şiddet uygulayanın korunan kişilerin buldukları yerlerde bu maddeleri kullanmamasına veya bu maddelerin etkisindeyken korunan kişilere yaklaşmamasına yönelik tedbir kararı verebilir (6284 s. Kanun m. 5/1-h). Şiddet uygulayanın, alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımının bağımlılık haline gelmesi durumunda, bu maddelerin kullanımının şiddet uygulamakla bağlantılı olması nedeniyle, şiddet uygulayanın hastaneye yatırılmasına, muayene ve tedavi edilmesine yönelik tedbir kararı verebilir.¹¹¹

h. Şiddet Uygulayanın Korunan Kişiyi İletişim Araçlarıyla Rahatsız Etmemesi

Hâkim, şiddet uygulayanın korunan kişiyi, görsel, işitsel, yazılı, internet gibi araçlarla ya da sair surette rahatsız etmemesine yönelik tedbir kararı verebilir (6284 s. Kanun m. 5/1-f). Şiddet uygulayanın, te-

¹⁰⁸ Söylemez, a.g.m., s. 135.

¹⁰⁹ Günay, a.g.m., s. 669; Tuna, a.g.e., s. 78.

¹¹⁰ Tuna, a.g.e., s. 78.

¹¹¹ Söylemez, a.g.m., s. 135; Tuna, a.g.e., s. 79; Günay, a.g.m., s. 669.

lefon, radyo, e-posta, televizyon, mektup, sosyal medya uygulamaları gibi araçlar aracılığıyla korunan kişiyi tehdit etmesi, hakaret etmesi, korkutması gibi hareketlerle rahatsız etmesi durumunda bu tedbire başvurulabilir.¹¹² Ancak şiddet uygulayan ile şiddet mağduru arasındaki huzuru bozmayacak şekilde iletişim araçlarıyla yapılan iletişim halleri bu tedbir kapsamına girmemektedir.¹¹³

4. Tedbir Kararlarının Uygulanması

Koruyucu ve önleyici tedbir kararları, kamu kurum ve kuruluşları tarafından ŞÖNİM ile iş birliği içerisinde yerine getirilir. Tedbir kararlarının titizlikle ve ivedilikle yerine getirilmesi gerekir. Kanun kapsamında verilen tedbir kararının şiddeti engellemede başarılı olabilmesi için ivedilikle yerine getirilmesi büyük önem arz eder. Aksi takdirde olumsuz sonuçların ve hak kayıplarının meydana gelmesi kaçınılmaz olacaktır.

6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının ivedi bir biçimde, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine ve kararın niteliğine göre cumhuriyet başsavcılığı veya kolluğa bildirilmesi gerekir.¹¹⁴ Koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının uygulanmasında, hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri, bulunduğu yer veya tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk birimleri görevli ve yetkilidir.¹¹⁵

Tedbir kararları, geçici kararlardır. Bu nedenle mülki amirin veya hâkimin belirlediği süre için geçerli olurlar. Tedbir kararları, ilk seferde en fazla altı ay için verilebilir. Ancak şiddetin veya şiddet uygulanması tehlikesinin devam etmesi halinde, resen, şiddet mağdurunun, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbir süresinin değiştirilmesine veya aynen devam ettirilmesine karar verilebilir.¹¹⁶

Tedbir kararları, şiddeti uygulayana ve şiddet mağduruna tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebi reddedilirse yalnızca korunan kişiye karar tebliğ edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk

¹¹² Söylemez, a.g.m., s. 132; Tuna, a.g.e., s. 79; Günay, a.g.m., s. 668.

¹¹³ Tuna, a.g.e., s. 80.

¹¹⁴ Uğur, a.g.m., s. 353; Günay, a.g.m., s. 677.

¹¹⁵ Günay, a.g.m., s. 678.

¹¹⁶ Yağcıoğlu, a.g.m., s. 950; Günay, a.g.m., s. 675; Söylemez, a.g.m., s. 140.

amiri tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhal tebliğ edilir.¹¹⁷ Tedbir kararının tebliğ edilememesi, kararın uygulanmasına engel oluşturmaz.¹¹⁸ Koruyucu tedbir kararlarının, şiddet mağdurunu korumaya yönelik olması sebebiyle şiddet failine yükümlülük yüklediğinden, kararın uygulanması için şiddet failine tebliğ edilmesi şart değildir. Ancak tedbir kararının tebliğ edilmemesi, karara karşı iki haftalık itiraz süresinin başlamaması sonucunu doğuracaktır. Bu durumda karara karşı itiraz süresi, tedbir kararının herhangi bir şekilde öğrenilmesi veya tebliğ edilmesinden itibaren başlayacaktır.¹¹⁹ Tedbir veya tefhim işlemlerinde, tedbir kararına aykırı davranılması halinde zorlama hapsine tabi tutulacağına da belirtilmesi gerekir.¹²⁰

6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararları itiraz kanun yoluna tabidir. Buna göre, tedbir kararlarına karşı, kararın tefhim ve tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde Aile Mahkemesi hakimine itiraz edilebilir. İtirazı inceleyen mahkeme bir hafta içinde karar verir. Hâkim verilen tedbir kararının kaldırılmasına, değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir. İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir ancak hâkimin gerekli görmesi halinde ilgililer dinlenebilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.¹²¹

Tedbir kararları, zorlayıcı ve bağlayıcı kararlardır. Önleyici tedbir kararlarının, şiddet uygulayan tarafından ihlal edilmesi halinde, şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsi yaptırımını öngörmüştür.¹²²

5. 6284 sayılı Kanun Kapsamında Verilen Tedbir Kararları ile ilgili Anayasa Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi

İnsan hakları bireyin yalnızca insan olmasından kaynaklanan herkes için eşit, vazgeçilmez ve devredilmez haklardır. Bu nedenle insan hakları bireylere ve devlete pozitif ve negatif yükümlülükler yüklemektedir. Bireyler, Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yolunu kullanarak Anayasa ile temin edilen temel hak ve özgürlüklerinin

¹¹⁷ Yağcıoğlu, a.g.m., s. 951; Günay, a.g.m., s. 675, Söylemez, a.g.m., s. 141.

¹¹⁸ Yağcıoğlu, a.g.m., s. 953; Söylemez, a.g.m., s. 141.

¹¹⁹ Uğur, a.g.m., s. 354.

¹²⁰ Uğur, a.g.m., s. 354; Günay, a.g.m., s. 675.

¹²¹ Yağcıoğlu, a.g.m., s. 951; Söylemez, a.g.m., s. 141; Günay, a.g.m., s. 676.

¹²² Günay, a.g.m., s. 651.

kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia ederler. Anayasa Mahkemesi yaptığı değerlendirme ile, kamu gücünün Anayasal hakları ihlal edip etmediğini denetlemektedir. Mahkeme bu şekilde hem bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını sağlamakta, hem de hukuk düzeninin temeli olan Anayasa'yı korumaktadır.¹²³

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi kapsamında korunmak istenen hukuki değerlerin başında yaşama hakkı, eşitlik ilkesi, ayrımcılığa uğramama hakkı ve işkence görmeme hakkı gelmektedir.¹²⁴ Anayasa Mahkemesi 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararları ile ilgili yapılan başvurularda gerekçeli karar hakkı, yaşam hakkı, madde ve manevi varlığın korunması hakkı ve özel ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirmeler yapmıştır. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi'ne yapılmış olan otuz başvurudan otuz dört tanesinde hak ihlali olduğuna dair, beş tanesinde ise ihlal olmadığına dair karar vermiştir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu bu kararların birçoğunda, devletin şiddet mağdurlarının korunması ve şiddetin önlenmesine yönelik koruma yükümlülüğünü ayrıca değerlendirmiştir.

a. Devletin Koruma Yükümlülüğü

Devletin insan hakları ihlallerine ilişkin kamusal korumanın sağlanması bakımından negatif ve pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Negatif yükümlülükler kapsamında devlet, ilgili uluslararası sözleşmelere taraf olmak, ulusal mevzuatı buna uygun olarak düzenlemek ve kanunun izin verdiği sınırlar haricinde hakka müdahale etmemek yükümlülüğündedir. Devletin pozitif yükümlülüğü ise kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair gerekli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir.¹²⁵ Devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında 6284 sayılı Kanun'da, şiddeti önlemeye ve şiddet mağdurlarının korunmasına yönelik koruyucu ve önleyici tedbir kararları düzenlenmiştir. Ayrıca

¹²³ Canan Budak, "Anayasa Mahkemesi'nin S.E. Kararı Işığında Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Cinayetlerini Önlemede İdarenin Sorumluluğu", *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, C. 6, S. 1, Y. 2022, ss. 140-166, s. 156.

¹²⁴ Fatih Dügmeçi/Esin Gürsel, "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Hususunda Devletin Yükümlülükleri ve Sorumluluğu", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 21, S. 2, Y. 2019, ss. 843-873, s. 845.

¹²⁵ Dügmeçi/Gürsel, a.g.m., s. 848.

6284 sayılı Kanun ile devletin sunması gereken hizmetler de düzenlenmiştir. Bu kapsamda kanunda, Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezlerinin kurulması, kadınlara yönelik ekonomik, psikolojik, hukuki ve mesleki destek hizmeti verilmesi, şiddetin bildirilmesine dair destek hattı kurulması, kadın konukevlerinin açılması ve etkin bir soruşturma sisteminin kurulması düzenlenmiştir.¹²⁶

Şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının korunması için devletin yapmakla yükümlü olduğu hizmetler, bir yandan kamu hizmeti diğer yandan ise kolluk hizmeti niteliği taşımaktadır. Kamu hizmeti, kamu yararı amacıyla yapılan, kamu hizmeti olarak nitelendirilen, idare tarafından veya idarenin denetim ve gözetimi altında özel kişiler tarafından yapılan, toplumun ortak ve genel ihtiyaçlarını tatmin etmeyi amaçlayan faaliyetlerdir.¹²⁷ Kolluk faaliyeti ise, idarenin kamu düzenini sağlama koruma ve bu düzenin bozulması durumunda eski haline getirme için bireysel ve toplumsal davranışları düzenlemesi ve toplum düzenine aykırı olan davranışları kuvvet kullanarak önlemesi amacıyla yapılan faaliyetlerdir.¹²⁸ Devletin yapmakla yükümlü olduğu şiddet mağduruna yönelik ekonomik ve psikolojik destek verilmesi, kadın konukevlerinde barınma imkanı sağlanması, mesleki yönlendirme ve rehberlik hizmeti verilmesi, kreş imkanı sağlanması, şiddet ihbarlarına yönelik özel ihbar hattı oluşturulması hizmetleri birer sosyal kamu hizmetidir. Devletin şiddetin önlenmesine ve mağdurun korunmasına yönelik yapmış olduğu faaliyetlerin bir bölümü ise idari kolluk faaliyeti niteliğindedir. İdari kolluk faaliyeti, kamu düzeninin bozulmasını önlemeyi amaçlayan bir faaliyettir. Bu kapsamda 6284 sayılı Kanun ile şiddeti önlemeye ve şiddet mağdurunu korumaya yönelik kolluk kuvvetlerine verilmiş olan görevler idari kolluk faaliyeti niteliği taşımaktadır.¹²⁹

Anayasa Mahkemesi A.Z.Ö. (B. No: 2014/546) kararında, devletin sahip olduğu pozitif yükümlülüklerin, kişiler arasındaki ilişkilerde de belirtilen haklara saygı duyulmasına dair gerekli tedbirlerin alınma-

¹²⁶ Dügmeçi/Gürsel, a.g.m., s. 850.

¹²⁷ Bahtiyar Akyılmaz/Murat Sezginer/Cemil Kaya, Türk İdare Hukuku, Seçkin Yayınları, 2013, s. 494; Oğuz Sancakdar, İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı, Seçkin Yayınları, 2013, s. 547.

¹²⁸ Akyılmaz/Sezginer/Kaya, a.g.e., s. 507.

¹²⁹ Dügmeçi/Gürsel, a.g.m., s. 863.

sını zorunlu kıldığını belirtmektedir. Buna yönelik alınması gereken tedbirlerin neler olduğunu, her somut olayın kendi koşulları içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini belirtilmiştir. Devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında koruma yükümlülüğünün hem hukuki hem de fiili tedbirlerin alınmasını gerektirdiğini belirtmektedir. Bununla birlikte, insan davranışlarının öngörülemez oluşu, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlemin veya faaliyetin tercihi dikkate alınarak pozitif yükümlülüklerin devlete aşırı olacak şekilde yorumlanmaması gerektiğini belirtmektedir.¹³⁰

Anayasa Mahkemesi devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında öncelikle etkili bir hukuk sistemi kurma yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğini değerlendirmektedir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi, birçok başvuruda devletin koruma yükümlülüğü çerçevesinde, şiddet mağdurlarını korumaya yönelik gerekli düzenlemelerin yapılıp yapılmadığını ve hukuki altyapının oluşturulup oluşturulmadığını değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesi yapmış olduğu değerlendirmelerde, şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının korunması amacıyla Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde belirlenen standartlara uygun olarak 6284 sayılı Kanun ve 6284 sayılı Kanun'un uygulanmasına dair yönetmeliğin yürürlüğe konduğunu belirtmiştir. 6284 sayılı Kanun ile şiddete maruz kalan maruz kalma tehlikesi bulunan kadın, çocuk ve aile bireylerinin gecikmeksizin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi için etkili ve süratli bir yöntem izlenmesine dair alınacak tedbirlerin ayrıntılı olarak düzenlendiğini ve ayrıca kanun kapsamında şiddeti önlemeye yönelik ŞÖNİM gibi idari birimlerin oluşturulduğunu belirtmektedir. Bu nedenlerden dolayı Anayasa Mahkemesi, devletin koruma yükümlülüğü çerçevesinde gerekli hukuki altyapıyı oluşturduğunu ve şiddet mağdurlarının korunmasına yönelik hukuk sisteminin yetersiz olmadığını ifade etmiştir. (*Semra Özel Üner*, B. No: 2014/12009, 26/10/2016, § 39; *A.Z.Ö.*, B. No: 2014/546, 19/12/2017, § 76; *Ö.T.*, B. No: 2015/16029, 19/2/2019, § 32; *T.A. [GK]*, B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 36).¹³¹

¹³⁰ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 28.03.2024)

¹³¹ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

b. Gerekçeli Karar Hakkı Bakımından

Gerekçeli karar hakkı, kanun yoluna başvurma hakkının etkili bir biçimde kullanılabilmesi bakımından önem arz etmektedir. Gerekçeli karar hakkı, kanun yoluna başvurulması hususunda tarafların adil yargılanma hakkını temin etmekle beraber mahkemelere olan güveni sağlamakta ve yargı kararlarının denetimini sağlayarak keyfiliğin önlenmesini, sürecin şeffaf olarak yürütülmesini, kararların Anayasa'ya ve hukuka uygun olarak verildiğine dair kamuoyuna güvence verilmesini de temin etmektedir.¹³²

Anayasa'nın 141/3. maddesinde düzenlenen gerekçeli karar hakkına göre, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılması gerekir.¹³³ Gerekçeli karar hakkı, Anayasa'da tüm mahkemelere yüklenmiş bir zorunluluk şeklinde özel olarak düzenlenmiştir.¹³⁴ Gerekçeli karar hakkı, her ne kadar Anayasa'nın 'Yargı' başlığı altında mahkemelerin uyması gereken bir yükümlülük olarak düzenlenmiş olsa da bu hüküm, hak arama hürriyetinin tamamlayıcısı niteliğindedir.¹³⁵

Anayasa Mahkemesi, 06.01.2016 tarihli Salih Söylemezoğlu başvurusunda, başvurucunun 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen önleyici tedbir kararına yapmış olduğu itirazın, ileri sürülen iddia ve delillerin kararda tartışılmadan reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği kararını vermiştir. Karara konu olayda başvurucu hakkında mahkemece 6284 sayılı Kanun uyarınca önleyici tedbir kararına hükmedilmiştir. Başvurucunun bu karara yapmış olduğu itiraz mahkemece reddedilmiştir. Başvurucu, gerçek dışı beyan ve iddialara dayanılarak tedbir kararı verildiği, iddiaların gerçekliğinin araştırılması için yapmış olduğu itirazın araştırma yapılmadan gerekçesiz olarak reddedildiği, itiraz makamının yeterli inceleme yapmaksızın beyanı alınmadan karar verdiği gerekçeleriyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

¹³² Sinem Servet Karaçam, "AİHM ve AYM Kararlarında Adil Yargılanma Hakkı Kapsamında Gerekçeli Karar Hakkı", *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 1, Y. 2022, ss. 107-133, s. 108.

¹³³ "Madde 141/3: Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

¹³⁴ Nedim Bekri, "Gerekçeli Karar Hakkı", *Ankara Barosu Dergisi*, Y. 2014, S. 3, ss. 203-228, s. 213.

¹³⁵ Karaçam, a.g.m., s. 108.

Anayasa Mahkemesi yapmış olduğu değerlendirmede, 6284 sayılı Kanun uyarınca koruyucu tedbir kararı verilirken kanunda herhangi bir delil veya belge aranmayacağı düzenlense dahi önleyici tedbir kararları bakımından, temel hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı niteliğe sahip olduğu için şiddete maruz kalındığına veya maruz kalma tehlikesi bulunduğu dair olguların varlığının gerektiğini belirtmiştir. Buna göre, tedbir kararları ile kişinin vücut dokunulmazlığı ve yaşam hakkının korunması amaçlansa dahi diğer taraftan önleyici tedbir kararları ile kişinin hak ve özgürlüklerine önemli ölçüde sınırlama getirileceğinden, tarafların hak ve özgürlükleri arasındaki dengenin gözetilmesi gerekir. Önleyici tedbir kararı verilirken aciliyet unsuru bulunduğundan ötürü, şiddet unsurunun varlığına dair kanaatin nasıl oluştuğunun açıklanması bakımından, gerekçeli karar hakkının temel esaslarına zarar vermeyecek şekilde daha esnek bir yaklaşım usulünün benimsenebileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte, aciliyet unsurunun ortadan kalktığı itiraz aşamasında ise mahkemenin, tek taraflı iddialara dayanılarak verilen tedbir kararının yerindeliğini, öne sürülen beyan ve deliller ışığında hak ve menfaat dengesi gözetilerek değerlendirmesi gerektiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu kararda, itiraz mercinin vermiş olduğu kararda, başvurusunun itirazında belirttiği bilgi ve beyanlar ve dinlenmesini talep ettiği tanıklar hakkında bir hususa değinilmemesi, gerekçesiz olarak verilen tedbir kararına yapılan itirazın hangi gerekçe ile reddedildiğine dair asgari düzeyde dahi bir açıklama yapılmamış olması nedenlerinden ötürü gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği kararını vermiştir. (*Salih Söylemezoğlu*, B. No: 2013/3758, 6/1/2016)¹³⁶

Anayasa Mahkemesi 22.09.2022 tarihli Murat Demircan başvurusunda da tedbir kararı verilirken, ilk derece mahkemesince esasa ilişkin gerekçe bulunması durumunda itiraz mercinin bu karara atıf yapmak suretiyle değerlendirme yapması makul görülse dahi, ilk derece mahkemesince verilen kararda gerekçe bulunmaması halinde başvuru tarafından yapılan itirazın, itiraz merci tarafından gerekçeli olarak karşılanması gerektiğini belirtmiştir. Bu nedenle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği kararını vermiştir. (*Murat Demircan*, B. No: 2019/37343, 22/9/2022)¹³⁷

¹³⁶ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

¹³⁷ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

Anayasa Mahkemesi 22.02.2022 tarihli Ercan Şahin ve diğerleri (B. No: 2018/8030), 19.01.2022 tarihli Gülbahar Yeni (B. No: 2019/17533), 07.09.2021 tarihli Ahmet Ertan Çınar (B. No: 2018/32978), 07.04.2021 tarihli M.Ş.N. (B. No: 2018/3789), 24.02.2021 tarihli Mustafa Atak (B. No: 2018/27304), 10.02.2021 tarihli Emre Kaya (B. No: 2018/743), 14.10.2020 tarihli A.B. (B. No: 2018/2626), 11.12.2019 tarihli T.K. (B. No: 2017/27041), 29/3/2023 tarihli Yılmaz Çetin (B. No: 2020/17168), 17.11.2022 tarihli Tuba Eler (B. No: 2019/1924), 21.12.2022 tarihli Mutlu Işık (No: 2021/43218), 17.11.2022 tarihli Levent İyikesici (B. No: 2021/40013), 17.11.2022 tarihli Haydar Demir (B. No: 2021/36828), 17.11.2022 tarihli Medet Anık (B. No: 2021/34290), 17.11.2022 tarihli Göknur Güler Öztürk (B. No: 2021/25211), 17.11.2022 tarihli Orhan Demir (B. No: 2021/17030), 17.11.2022 tarihli Mehmet İven (B. No: 2021/8067), 17.11.2022 tarihli Mehmet Bayrakçı (B. No: 2021/5079), 17.11.2022 tarihli Ercan Ayan (B. No: 2020/39031), 17.11.2022 tarihli Toruntay Emre Uluer (B. No: 2020/34011), 17.11.2022 tarihli Orhan Bülent Falay (B. No: 2020/31850), 17.11.2022 tarihli Ender Altıok (B. No: 2020/31481), 17.11.2022 tarihli Coşkun Ülker (B. No: 2020/20774), 17.11.2022 tarihli Özgül Güzel Biltekin (B. No: 2020/14819), 17.11.2022 tarihli Faruk Demirci (B. No: 2020/14016), 17.11.2022 tarihli Recep Kaya (B. No: 2019/42029), 17.11.2022 tarihli Abdulkadir Ercan (B. No: 2019/34891), 17.11.2022 tarihli Mustafa Kuzu (B. No: 2019/22732), 17.11.2022 tarihli Kutsal Turhan Yılmazok (B. No: 2019/12390)¹³⁸ başvurusunda da mahkemece verilen tedbir kararına yönelik başvuruların yapmış olduğu itirazların, itiraz merci tarafından gerekçe gösterilmeksizin reddedilmesinin, gerekçeli karar hakkının ihlaline neden olduğu kararını vermiştir. Anayasa Mahkemesi 01.02.2017 tarihli M.M.Ç. (B. No: 2014/12971) ve 10.03.2020 tarihli Azim Çiğil (B. No: 2017/39439)¹³⁹ başvurusunda ise, mahkeme tedbir kararı verirken kesin bir delile ihtiyaç olmadığı, şiddetin varlığı veya şiddete uğrama tehlikesinin varlığının yeterli olduğu ve itiraz eden başvuruçunun ayrıca değerlendirilmesini gerektirecek bir olgu ileri sürmediği nedeniyle itiraz mercinin tedbir kararına atıf yapmak suretiyle değerlendirme yapmasının makul görüleceğinden adil yargılanma hakkının ihlal edilmediği kararını vermiştir.

¹³⁸ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

¹³⁹ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

Çalışmamızda incelemiş olduğumuz kırk sekiz adet Anayasa Mahkemesi kararının, otuz üç tanesi gerekçeli karar hakkının ihlali-ne ilişkindir. Anayasa Mahkemesi, adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine dair başvurulardan otuz bir tanesi hakkında ihlal kararı vermiş, iki tanesi hakkında ise adil yargılanma hakkının ihlal edilmediğine yönelik karar vermiştir.

Uygulamada genellikle derece mahkemeleri hem koruyucu hem de önleyici tedbir kararı verirken delil veya belge aramamaktadırlar. Derece mahkemeleri mağdur beyanını esas alarak koruyucu ve önleyici tedbirlere hükmetmektedirler. Koruyucu tedbir kararları bakımından sorun olmasa dahi, önleyici tedbir kararlarının şiddet uygulayanın hak ve özgürlüğünü kısıtlayıcı niteliğe sahip olması nedeniyle, hakkında tedbire hükmedilen şiddet uygulayan, bu kararlara karşı itiraz kanun yoluna başvurmaktadır. Anayasa Mahkemesi, bununla ilgili vermiş olduğu kararlarda, şiddet mağdurunun yaşam hakkı ve vücut dokunulmazlığının korunması ile şiddet uygulayanın temel hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması arasında bir denge kurmaya çalışmaktadır. Buna göre, önleyici tedbir kararı verilirken koruyucu tedbir kararlarında olduğu gibi sadece mağdurun beyanının esas alınması usulünün uygulanmasını değil, şiddete maruz kalındığına veya maruz kalma tehlikesi bulunduğu dair olguların varlığının tespitinin gerektiğini belirtmektedir. Bununla ilgili derece mahkemelerinin, önleyici tedbir kararı verirken aciliyet unsurunun bulunması nedeniyle, şiddetin varlığına dair kanaatin nasıl oluştuğuna dair açıklamanın yapılması bakımından gerekçeli karar hakkının temel esaslarına zarar vermeyecek biçimde, daha esnek bir yaklaşım usulü benimseyebileceğini belirtmektedir. Ancak bu karara yapılan itiraz nedeniyle kararı inceleyen itiraz mercinin ise, aciliyet unsuru ortadan kalktığı için, tedbir kararının yerindeliğinin beyan ve deliller ışığında hak ve menfaat dengesi gözeterek değerlendirmesi gerektiğini belirtmektedir. Ancak, şiddet uygulayanın itirazında, ayrıca incelenmesini gerektiren bir olgu ileri sürmemesi halinde Anayasa Mahkemesi, itiraz mercinin tedbir kararına atıf yaparak değerlendirme yapmasını makul görmektedir.

c. Yaşam Hakkı Bakımından

Yaşam hakkı, insan hakları içinde ilk ve en temel haktır. Yaşam hakkı, kamu makamları tarafından öldürülmeme ve yaşama yönelik

olan tehlike ve risklere karşı kamu makamları tarafından korunma hakkını içermektedir.¹⁴⁰ Yaşam hakkının en temel insan hakkı olması sebebiyle korunması özellik arz etmektedir. Bu kapsamda devlet hem insan yaşamını yok etmeme anlamında negatif yükümlülük, hem de insan yaşamını etkili olarak korumak, bu hakkın ihlal edilmesi durumunda caydırıcı ceza hükümleri düzenlemek ve ceza soruşturma ve kovuşturmasını etkili bir biçimde organize etmek yönünden pozitif yükümlülük altındadır.¹⁴¹ Yaşam hakkı, Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenmiştir.¹⁴²

Anayasa Mahkemesi, 29/9/2021 tarihli [T.A.](#) başvurusunda, yaşam hakkının ihlal edildiği kararını vermiştir. Söz konusu karara konu olayda, akademisyen olarak görev yapan S.E., eski eşi V.A. tarafından hem boşanma davası sürecinde hem de sonraki süreçte birçok kez rahatsız edilmiş, hakarete uğrayarak ölümlü tehdit edilmiştir. S.E., her olay sonrasında kolluğa başvurarak V.A.'dan şikayetçi olmuş, hatta tehdit nedeniyle Sulh Ceza Mahkemesinde görülen duruşmada hayatından endişe ettiğini, V.A.'nın tedbir kararlarını ihlal ettiğini, müşterek çocukla ilişkinin sona erdirilmesi gerektiğini belirterek savcılığa da şikayette bulunmuştur. Bu süreçte 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararları alınması talep edilse dahi, talep edilen bazı tedbir kararları kabul edilmemiş ve verilen tedbir kararlarından yaklaşılmama yönündeki tedbir kararı da muhatabı olan V.A.'ya tebliğ edilmemiştir. Bu karardan önce verilen tedbir kararının ise V.A.'ya tebliğ edilip edilmediği ise belirsizdir. Son olarak, müşterek çocuğun teslimi

¹⁴⁰ Sezgin Tanrıkulu, "İHAM Kararlarında ve Türk Hukukunda Yaşam Hakkı", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 66, Y. 2006, ss. 51-94, s. 52.

¹⁴¹ Cengiz Topel Çiftçioğlu, "Yaşama Hakkı", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 103, Y. 2012, ss. 137-168, s. 143.

¹⁴² "Madde 17 - Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

(...)[12] meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması (...)[13] veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır."

esnasında V.A., eski eşi S.E.'yi bıçaklayarak öldürmüştür. Öldürülen S.E.'nin ebeveyni olan başvuru, gereken önlemlerin etkin bir şekilde alınmadığı, kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirmediği, tedbir kararlarının infazının takibinin yapılmadığı ve hatta tebliğ edilmediği, kamu görevlilerinin ilgisizliği ve ihmali neticesinde kızının öldürüldüğünü belirterek Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu kararda, kamu makamlarının S.E.'nin hayatına yönelik gerçek ve yakın bir risk bulunduğundan haberdar olduğunu ancak şiddetin önlenmesine dair kamu makamlarınca gereken adımların atılmadığını belirtmiştir. Bu kapsamda, tedbir kararının V.A.'ya tebliğ edilmemesi, tedbir kararının ihlali iddiasına rağmen zorlama hapsinin gündeme gelmemesi, ŞÖNİM'in destek hizmeti sunmak için S.E. ile iletişime geçmemesi, resen tedbir kararı alma imkanı olan ve bunun için delile dahi ihtiyaç duymayan kamu makamlarının şiddeti önlemek adına adım atmaması, alınan tedbir kararlarının ise gereği gibi takip edilmemesi, kamu makamlarının müşterek çocuğun teslimi ve ebeveyn görüşmesi bakımından bir değerlendirme yapmamış olması nedenlerinden dolayı kamu makamlarının, S.E.'nin korunmasına dair elverişli tedbirleri almak ve uygulamak hususunda yetersiz kaldığı için devlete ait koruma yükümlülüğü yerine getirilmediğinden, yaşam hakkının ihlal edildiği kararını vermiştir. Anayasa Mahkemesi aynı zamanda, olayda kamu görevlilerinin ciddi ve yakın riske rağmen etkin ve pratik önlemleri almakta yetersiz kaldığından, basit bir hatayı aşan ihmal ve kusurlarının bulunması sebebiyle, yaşamı koruma yükümlülüğü ihlal edilmiş olduğundan, kamu görevlileri için soruşturma izni verilmemiş olmasının yaşam hakkı kapsamında etkili ceza soruşturması yürütülmesi yükümlülüğünün ihlali sonucu doğurduğu kararını vermiştir. (T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021)¹⁴³

Anayasa Mahkemesi, E.B.'nin eşi tarafından öldürülmesi ile sonuçlanan bir başka olayda, yetkili makamların kadına yönelik şiddete dair gerekli ve yeterli tedbirleri almadıkları için E.B.'nin yaşam hakkının korunması hususunda yetkili makamların ihlali bulunduğu dair yapılan 03.06.2020 tarihli Fatma Güneş (B. No: 2016/8300) başvurusunda ise yaşam hakkının ihlal edilmediği kararını vermiştir. Anayasa mahkemesi söz konusu kararda, yaşam hakkının korunması yüküm-

¹⁴³ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

lülüğünün ihlali hususunda öncelikle yetkili makamların, mağdurun yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir riskin bulunduğu hususunu bilip bilmediklerinin veya bilmeleri gerekip gerekmediğinin ortaya konulması, sonrasında ise böyle bir durumun bulunması halinde kamu makamlarının yetkileri çerçevesinde, kendilerinden beklenecek tedbirleri, alıp almadıklarının belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. (*Fatma Güneş*, B. No: 2016/8300, 3/6/2020) ¹⁴⁴

Anayasa Mahkemesi, yaşam hakkının ihlaline dair yapılan iki adet başvurudan bir tanesi hakkında yaşam hakkının ihlaline dair karar verirken diğeri hakkında yaşam hakkının ihlal edilmediği kararını vermiştir. Anayasa Mahkemesi yaşam hakkına yönelik devletin negatif yükümlülüğünün kamusal bir yetkiyle güç kullanan kamu görevlilerinin kasten ve hukuka aykırı bir biçimde hiçbir bireyin yaşamına son vermeme ödevi olduğunu belirtirken, devletin pozitif yükümlülüğünün ise bireyleri hem her türlü tehlikeye karşı korumayı hem de doğal olmayan ölüm olaylarının sorumlularının belirlenmesi, olayın tüm yönleriyle ortaya konulması ve gerektiğinde bu kişilerin cezalandırılması için etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğünü içerdiğini belirtmektedir. Yaşam hakkının maddi boyutu devletin negatif yükümlülüğünü ve yaşamı koruma yükümlülüğünü kapsamaktadır. Yaşam hakkının usul boyutu ise etkili soruşturma yapma yükümlülüğünü ifade etmektedir. Ceza soruşturmasını etkili bir şekilde yürütme yükümlülüğü kapsamında soruşturma makamlarının bütün delilleri tespit etmesi, soruşturma sürecinin kamu denetimine açık olması ve ayrıca ölen kişinin yakınlarının bu sürece gerekli ölçüde katılımlarının sağlanması gerekmektedir. Hukuk devleti ilkesi gereğince ceza soruşturmasının makul bir özen ve süratle yürütülmesi gerekir. Devletin bu usul yükümlülüğünü gerektiği şekilde yerine getirmesi, devletin negatif ve pozitif yükümlülüklerini gerçekten yerine getirip getirmediğinin tespit edilmesini sağladığından, negatif ve pozitif yükümlülüklerin güvencesini oluşturmaktadır. Bu bağlamda değerlendirilmesi gereken bir başka husus da derece mahkemelerinin yürüttükleri yargılamalarda sonuca varırken Anayasa'nın 17. Maddesine uygun bir derinlik ve özenle inceleme yapıp yapmadıklarının veya ne ölçüde yaptıklarının değerlendirilmesidir.

¹⁴⁴ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

Yaşam hakkının korunması çerçevesinde, yetkili makamların şiddeti önlemek adına gerekli adımları atıp atmadıkları, bu kapsamda elverişli tedbir kararlarını alıp almadıkları ve alınan tedbir kararlarının gereği gibi takip edip etmedikleri değerlendirilmiştir. Anayasa Mahkemesi bu kapsamda öncelikle kamu makamlarının, şiddet mağduruna yönelik gerçek ve yakın bir risk bulunduğundan haberdar olup olmadığı değerlendirilmesi gerektiğini, kamu makamlarının söz konusu riskten haberdar olması halinde ise şiddetin önlenmesine dair gerekli adımlar atılması gerektiğini belirtmektedir. Şiddet mağdurunun hayatına yönelik gerçek ve yakın bir riskin mevcut olduğunu bilen kamu makamlarının, mağdurun korunmasına yönelik elverişli tedbirleri almak ve bu tedbirleri etkili bir biçimde uygulama yükümlülüğü altında olduğunu ifade etmektedir.

ç. Maddi ve Manevi Varlığın Korunması Hakkı Bakımından

Kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı, kişiye yaşamını istediği gibi gerçekleştirme ve geliştirme imkânı veren en önemli haktır. Devlet, bu hakkın ihlal edilmesine karşı gerekli hukuki koruma araçlarını garanti altına almak ve kişinin maddi ve manevi varlığını koruması ve geliştirmesi için insan onuruna yaraşır minimum bir korumayı garanti etmek yükümlülüğü altındadır.¹⁴⁵ Kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı Anayasa'nın 5. ve 17. maddelerinde düzenlenmiştir.¹⁴⁶

Anayasa Mahkemesinin 19. 12.2017 tarihli A.Z.Ö. kararında, kimlik bilgilerinin değiştirilmesi ve geçici maddi yardım yapılması tedbirlerinin uygulanmasında gecikmeler ve aksaklıklar yaşandığından dolayı, maddi ve manevi varlığın korunması hakkının ihlali kararı verilmiştir.

¹⁴⁵ Ali Tarık Gümüş, "Türk Anayasasında Kişinin Maddi Ve Manevi Varlığını Koruma ve Geliştirme Hakkı", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 13, S. 2, ss. 133-172, s. 153.

¹⁴⁶ "Madde 5 - Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."
"Madde 17 - Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

Karara konu olayda, eski eşinden şiddet gören başvurucu, eski eşinden gördüğü şiddet ve tehditler nedeniyle birden fazla kez adres değişikliği talebinde bulunmuş ve valilikçe birden fazla kez adresinin değiştirilmesi sağlanmıştır. Bu süreçte eski eşi hakkında tedbir kararı verilmiş ve başvurucunun beyin felci olan oğlu bu süreçte girdiği depresyon nedeniyle intihar etmiştir. Başvurucu mahkemeden, kimlik bilgilerinin değiştirilmesi ve geçici yardım yapılması taleplerinde bulunmuştur. Başvurucu ve oğlunun kimlik bilgilerinin değiştirilmesi tedbiri talebinin kabulü ile tedbir, kabul edilmesinden yaklaşık on ay sonra uygulanmıştır. Geçici maddi yardım yapılması talebi ise kabuldünden dokuz ay sonra uygulanmıştır.

Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu kararda, 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbirlerin uygulanmasında süratli bir usul izlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Buna göre, yetkili mercilerce 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbirlerin alınmasının yanı sıra bu tedbir kararlarının makul bir süre içinde yerine getirilmesinin de önem taşıdığı belirtilmiştir. Bu kapsamda, yetkili mercilerce alınan tedbir kararlarının dokuz ay ve on aylık gecikmeler sonucunda yerine getirilmesinin, adli ve idari süreçlerdeki aksaklıklardan dolayı oluştuğu ve bu gecikmenin makul olmadığı, bu nedenle kamu makamları tarafından başvurucu ve çocuklarının maddi ve manevi bütünlüklerinin korunması ve geçimlerinin sağlanması için alınan tedbirlerin, gereken hız ve özende gerçekleşmediği için, maddi ve manevi varlığın korunması hakkı kapsamında devlete ait pozitif yükümlülüklerin gereği gibi yerine getirilmediği ve maddi ve manevi varlığın korunması hakkının ihlal edildiği kararı verilmiştir. (A.Z.Ö., B. No: 2014/546, 19/12/2017)¹⁴⁷

Anayasa Mahkemesi, maddi ve manevi varlığın korunması hakkının ihlal edildiğine yönelik vermiş olduğu bu kararda, 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında, ivedi bir biçimde yerine getirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Çalışmamızın koruyucu ve önleyici tedbir kararları başlığı altında incelediğimiz K.Ş. (K.Ş., B. No: 2016/14613, 17/7/2019) kararında da Anayasa Mahkemesi, başvurucunun işyerinin değiştirilmesine yönelik talebinin kabul edilmemiş olmasının, ki-

¹⁴⁷ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

şinin maddi ve manevi varlığını koruma yükümlülüğünü ihlal ettiği sonucuna varmıştır.¹⁴⁸

Anayasa Mahkemesi, koruyucu ve önleyici tedbir kararları başlığı altında incelediğimiz Semra Özel Üner¹⁴⁹ (*Semra Özel Üner*, B. No: 2014/12009, 26/10/2016) ve C.K.¹⁵⁰ (*C.K.*, B. No: 2016/3114, 18/7/2019) başvurusunda ise özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediğine yönelik karar vermiştir.

II. ZORLAMA HAPSI

A. ZORLAMA HAPSİ KARARI

Hakkında önleyici tedbir kararı verilen şiddet uygulayanın, hakim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından verilen önleyici tedbir kararına aykırı davranması durumunda, hakkında zorlama hapsi yaptırımını uygulanır (6284 s. Kanun m. 13).¹⁵¹ Tedbir kararının ihlal edilmesi durumunda, fiil başka bir suç oluştursa dahi, ihlal edilen tedbirin niteliği ve aykırılığın ağırlığı göz önünde bulundurulur, hakim tarafından şiddet uygulayan hakkında, üç günden on güne kadar zorlama hapsine hükmedilir. Tedbir kararının sonraki ihlallerinde, tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre on beş günden otuz güne kadar zorlama hapsine hükmedilir. Tedbir kararı süresince verilen zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.¹⁵²

Zorlama hapsinin amacı, kişiyi, kendine düşen yükümlülüğü yapmaya zorlamaktır.¹⁵³ Zorlama hapsi, suç işleyen fail hakkında hükmedilen bir hapis cezası veya Kabahatler Kanunu kapsamında uygulanan bir yaptırım değil, CMK'da yer alan disiplin hapsi veya güvenlik tedbirleri gibi kişinin ıslahına yönelik bir tedbir kararıdır.¹⁵⁴ Zorlama hpsinin, disiplin hapsine olan benzerliği nedeniyle, disiplin hapsi için ge-

¹⁴⁸ Bkz. "(1) İşyerinin Değiştirilmesi".

¹⁴⁹ Bkz. dipnot 64.

¹⁵⁰ Bkz. dipnot 104.

¹⁵¹ Tuna, a.g.e., 107; Günay, a.g.m., s. 681; Yağcıoğlu, a.g.m., s. 955.

¹⁵² Söylemez, s. 142; Tuna, a.g.e., s. 106; Günay, a.g.m., s. 681; Yağcıoğlu, a.g.m., s. 955.

¹⁵³ Günay, a.g.m., s. 681.

¹⁵⁴ Tuna, a.g.e., s. 106.

çerli olan ertelenememe, seçenek yaptırımlara çevrilememe, tekrerrü esas olmama, adli sicil kayıtlarına işlememe, şartlı tahliye hükümleri uygulanamama gibi hususlar zorlama hapsi için de geçerlidir.¹⁵⁵

Şiddet uygulayanın davranışının, hakkında verilen önleyici tedbir kararını ihlal teşkil etmesi için, öncelikle tedbir kararının şiddet uygulayana tebliğ edilip edilmediği belirlenmelidir. Tedbir kararının şiddet uygulayana tebliğ edilmemiş olması halinde, kişinin karardan haberi olmadığı kabul edileceğinden tedbirin ihlali nedeniyle zorlama hapsi kararı verilemez.¹⁵⁶

Ayrıca, şiddet uygulayanın davranışının tedbir kararını ihlal teşkil etmesi için, ihlal olarak değerlendirilebilecek bir davranışın bulunması gerekir. Bu kapsamda, şiddet uygulayanın, sosyal medyada isim vermeksizin yapmış olduğu paylaşımlar veya kamuya açık bir sokaktan geçmesi tedbirin ihlali olarak değerlendirilmez.¹⁵⁷

Şiddet uygulayanın davranışının ihlal teşkil etmesi için gereken bir diğer şart, olayın önleyici tedbir kararının verildiği süre içinde gerçekleşmesidir. Bu kapsamda, önleyici tedbir kararı sona erdikten sonra yapılan davranışlar, tedbir kararının ihlali olarak değerlendirilmez. Şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsi verilebilmesi için, tedbir kararının ihlal edildiğinin ispatı gerekir.¹⁵⁸ Şiddet uygulayanın ikrarı, tanıklar, kamera kayıtları gibi deliller ihlalin tespitinde önem arz eder.¹⁵⁹

Şiddet uygulayanın, hakkında verilen önleyici tedbir kararına aykırı davranması durumunda, tedbirin ihlal edildiğinin öncelikle kolluk tarafından tespit edilmesi ve yetkili mercilere bildirmesi gerekir.¹⁶⁰ Şiddet mağdurunun ihbarı veya kolluğun tespit etmesi üzerine tedbir kararına aykırı davranan kişi hakkında, tutanak tutularak cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığı, bu tutanağı ivedilikle Aile Mahkemesi'ne gönderir. Aile Mahkemesi tarafından, ted-

¹⁵⁵ Günay, a.g.m., s. 681.

¹⁵⁶ Suata, a.g.e., s. 85.

¹⁵⁷ Suata, a.g.e., s. 88.

¹⁵⁸ Bkz. "C. Zorlama Hapsi Kararı ile İlgili Anayasa Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi", Anayasa Mahkemesi'nin, 16.11.2022 tarihli K.B.A. Başvurusu (B. No: 2019/12879).

¹⁵⁹ Suata, a.g.e., s. 88.

¹⁶⁰ Tuna, a.g.e., s. 107.

birin ihlal edildiğinin tespit edilmesi ile resen zorlama hapsine karar verilir. Zorlama hapsi kararı, duruşma yapılmaksızın verilir. Ancak hâkim gerek gördüğünde, ilgileri dinleyebilir.¹⁶¹ Zorlama hapsinin uygulanması şikâyete bağlı kılınmamıştır. Bu nedenle şiddet mağdurunun şikâyeti olmasa dahi, tedbir kararını ihlal eden fail hakkında zorlama hapsi uygulanacaktır. Ayrıca zorlama hapsine karar vermek hususunda hâkime de takdir yetkisi tanınmamıştır.¹⁶²

Tedbire aykırılık fiilinin mesai saatleri dışında gerçekleşmesi durumunda zorlama hapsinin uygulanıp uygulanmayacağı veya gözaltı kararının kimin tarafından verileceği kanunda düzenlenmemiştir. Bununla ilgili doktrindeki bir görüş, mesai saatleri dışında tedbiri ihlal ettiği için şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunmasına rağmen şiddet uygulayanın serbest bırakılmasının, 6284 sayılı Kanun'un şiddeti önleme ve şiddet mağdurunu koruma amacına aykırı olacağını, bu nedenle Aile Mahkemesi tarafından zorlama hapsi kararı verilinceye kadar şiddet mağdurunun, geçici koruma altına alınarak korunmasının sağlanması gerektiğini belirtmektedir.¹⁶³

Önleyici tedbir kararı tebliğ edilirken, tedbir kararına aykırılık halinde zorlama hapsine karar verileceğinin bildirilmesi gerekir. Kararın tebliği esnasında, zorlama hapsi yaptırımının uygulanacağına dair ihtarın yapılmamış olması halinde, karara aykırılık durumunda zorlama hapsine hükmedilip hükmedilemeyeceğine dair kanunda düzenleme bulunmamaktadır. Bununla ilgili doktrindeki bir görüş, zorlama hapsi ihtarının yapılmamış olması durumunda, kişi hakkında zorlama hapsi kararı verilemeyeceği yönündedir. Buna göre kanunda açıkça tedbire aykırılık halinde zorlama hapsinin uygulanacağını ihtar edilmesi gerektiği düzenlenmiş olduğundan, ihtarın yapılmaması halinde zorlama hpsisi kararının verilememesi gerekmektedir.¹⁶⁴

B. ZORLAMA HAPSİ KARARINA İTİRAZ

Zorlama hpsisi kararının tebliğ edilmesi ve bu karara başvurulacak karşı kanun yolu hususları, 6284 sayılı Kanun'da düzenlen-

¹⁶¹ Yağcıoğlu, a.g.m., s. 956.

¹⁶² Uğur, a.g.m., s. 356.

¹⁶³ Tuna, a.g.e., s. 108; Günay, a.g.m., s. 682; Yağcıoğlu, a.g.m., s. 956.

¹⁶⁴ Günay, a.g.m., s. 682; Yağcıoğlu, a.g.m., s. 956.

memiştir. Kanunda, karara karşı başvurulacak kanun yolunun düzenlenmemiş olması, insan haklarına ve uluslararası sözleşmelere aykırılık teşkil etmektedir. 6284 sayılı Kanun Uyg. Yön. 34. maddesinde yapılan düzenleme ile zorlama hapsine karşı itiraz yolu düzenlenmiş olsa dahi Danıştay 10. Dairesinin 27.04.2023 tarihli, 2020/1521 E. Ve 2023/2252 K. sayılı kararı ile iptal kararı verilmiştir. 6284 sayılı Kanun'da zorlama hapsi kararına karşı itiraz yolu düzenlenmediği gerekçesi ile yönetmeliğin 34/1. maddesinde yer alan *“tedbir kararlarına aykırılık dolayısıyla verilen zorlama hapsi kararlarına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından Aile Mahkemesine itiraz edilebilir”* ibaresi iptal edilmiştir. Bu iptal kararı ile çalışmamızın yapıldığı tarihte, hem 6284 sayılı Kanun'da hem de uygulama yönetmeliğinde zorlama hapsine karşı kanun yolu bulunmamaktadır. Bunun üzerine 6284 sayılı Kanun'da yer alan bu boşluk nedeniyle, zorlama hapsi kararlarına karşı itiraz yolu eksikliği, kişinin savunma hakkını kısıtlayan ve adil yargılanma hakkını ihlal eden bir durum yarattığından ötürü düzenleme yapma gereksinimi doğmuştur. Bu nedenle, 8. Yargı Paketi olarak da adlandırılan, “Yargı Hizmetlerinin Etkinliğinin Artırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Taslağı”nın 48. maddesi ile 6284 sayılı Kanun'un 9/2. maddesinde değişiklik yapılması öngörülmüştür. 6284 sayılı Kanun'un hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz yolunu düzenleyen 9/2 maddesinde¹⁶⁵ yapılacak değişiklik ile hâkim tarafından verilen sadece tedbir kararlarına değil, bütün kararlara itiraz yolu düzenlenmektedir. Kanunda yer alan *“tedbir kararlarına”* ibaresi yürürlükten kaldırılarak *“kararlara yapılan”* ibaresinin eklenmesiyle, 6284 sayılı Kanun kapsamında hâkimin verdiği bütün kararlara itiraz yolu düzenleneceğinden, hâkim tarafından verilen zorlama hapsi kararlarına karşı da itiraz yolu açılacaktır. Yapılacak düzenleme ile, hâkim tarafından verilen zorlama hapsi kararı dahil olmak üzere, bütün kararlara karşı tebliğ veya tefhim

¹⁶⁵ “(2) Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerde Aile Mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması halinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde Aile Mahkemesinin tek dairesi bulunması halinde asliye hukuk mahkemesine, Aile Mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hakiminin aynı hâkim olması halinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.”

tarihinden itibaren iki hafta içinde Aile Mahkemesi'ne itiraz edilebileceği hususu açıklığa kavuşturulacaktır.¹⁶⁶

C. ZORLAMA HAPSİ KARARI İLE İLGİLİ ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkı Bakımından

Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, devletin kişilerin özgürlüğüne keyfi olarak müdahale etmemesini güvence altına alan bir haktır. Anayasa'nın 19. maddesinde düzenlenen kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile, herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu düzenlenmiş ve hakkın ancak Anayasa'da düzenlenen durumlardan birinin varlığı halinde kısıtlanabileceği belirtilmiştir.¹⁶⁷

¹⁶⁶ "8. Yargı Paketi Taslağında Ceza, Ceza Muhakemesi, Ceza İnfazı Hukukunda Öngörülen Değişiklikler", <https://sen.av.tr/tr/makale/8.-yargi-paketi-taslaginda-ceza-ceza-muhakemesi-ceza-infazi-hukukunda-ongorulen-degisiklikler> (e.t. 10.01.2024)

¹⁶⁷ "Madde 19 – Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir. Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hâkim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırk sekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra

Anayasa Mahkemesi, 20.05.2021 tarihli Mustafa Karaca başvurusunda, zorlama hapsi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmediğine dair karar vermiştir. Karara konu olayda, müştekinin başvurusunun, kendisine yönelik şantaj, cinsel taciz, hakaret ve tehdit içerikli mesajlar, fotoğraf ve videolar gönderdiğine dair iddiasıyla suç duyurusunda bulunması üzerine, mahkeme başvuru hakkında 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca altı ay süreyle geçici tedbir kararı verilmesine hükmetmiştir. Başvurusunun tedbir kararına aykırı davranması üzerine müştekinin talebi ile mahkeme, 6284 sayılı Kanun'un 13. maddesi uyarınca başvuru hakkında yedi gün zorlama hapsine hükmetmiştir. Başvuru, Aile Mahkemesince verilen zorlama kararı nedeniyle, kişi hürriyeti ve güvenliğinin ihlal edildiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu kararda, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ancak, Anayasa'nın 19. maddesinde düzenlenen durumlardan birinin varlığı durumunda kısıtlanabileceğini ve bu durumlardan birinin de bir mahkeme kararının veya kanunda düzenlenen bir yükümlülüğünün gereği olduğunu belirtmiştir. Buna göre kişinin bir mahkeme kararının gereği olarak tutulması için, mahkeme kararından ve mahkeme kararının gereklerini yerine getirmemenin sonuçlarından usulüne uygun bir şekilde haberdar edilmesi gerekir. Mahkeme tarafından verilen tedbir kararında, kişinin karara uymaması halinde zorlama hapsine karar verileceğine dair ihtar yer verilmesi ve bunun kişiye tebliğ edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi zorlama hapsinin, mahkeme tarafından verilen tedbir kararına uyma yükümlülüğünün yerine getirilmesini zorlayan ve yükümlülü-

hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal (...) [14] ve savaş hallerinde uzatılabilir.

Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir."

ğün ihlal edilmesi nedeniyle öngörülen bir disiplin hapsi olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda zorlama hapsinin, şiddet uygulayanı tedbir kararlarına uymaya zorlayarak, şiddet mağdurunun etkin bir şekilde korunmasını amaçlayan bir yaptırım olduğunu belirtmiştir. Ayrıca zorlama hapsinin ölçülü olup olmadığının belirlenmesi gerektiğini, bu kapsamda mahkemece verilen kararın meşru amacı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı arasında makul bir denge kurulması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucunun, mahkeme tarafından mağdur kadını korumak amacıyla verilen tedbir kararlarına uymaması ve mahkeme kararının yerine getirilmesinin sağlanması amacıyla tutulduğunu ve bu nedenle başvurucunun tutulmasının meşru amacı bulunduğu için kişi hürriyeti ve güvenliğinin ihlal edilmediği kararını vermiştir. (*Mustafa Karaca*, B. No: 2020/15967, 20.05.2021)¹⁶⁸

Anayasa Mahkemesi benzer şekilde, 12.01.2023 tarihli Hasan Arslan başvurusunda da zorlama hapsinin kanuni dayanağı ve meşru amacı bulunduğu için kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmediğine dair karar vermiştir. (*Hasan Arslan*, B. No: 2020/38449, 12.01.2023)¹⁶⁹

Zorlama hapsi, kişinin hürriyetini kısıtlayıcı nitelikte bir karardır. Kişi hak ve özgürlüklerine önemli derecede müdahalede bulunan bir karar olması sebebiyle, bu kararın dayandığı hukuki gerekçeler önem arz etmektedir. Anayasa Mahkemesi, tedbir kararı verilirken, tedbir kararına aykırılık halinde zorlama hapsi yaptırımının uygulanacağını belirtilmesi gerektiğini ve bunun kişiye tebliğ edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca somut olayın özellikleri değerlendirilerek kararın meşru amacı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı arasında makul bir denge kurularak zorlama hapsi kararının ölçülü olarak verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Zorlama hapsi kararının verilmesinde derece mahkemelerinin geniş bir takdir yetkisine sahip olduğunu ve açık bir keyfiyet veya bariz bir takdir hatası bulunmadığı sürece derece mahkemelerinin, olayları değerlendirmede Anayasa Mahkemesinden daha iyi bir konumda olduğunu ifade etmektedir. Anayasa Mahkemesi, bu şartları taşıyan iki başvurunun da ihlal teşkil etmediğine dair karar vermiştir.

¹⁶⁸ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

¹⁶⁹ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

2. Maddi ve Manevi Varlığın Koruması Hakkı Bakımından

Anayasa Mahkemesi, 16.11.2022 tarihli K.B.A. başvurusunda zorlama hapsinin uygulanmaması nedeniyle maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edilmediği kararını vermiştir. Karara konu olayda başvurucunun, apartman yöneticisinin tehdit ve hakaretlerine maruz kalması nedeniyle şikâyetinde bulunması ile S.D. hakkında bir ay süre ile tedbir kararı verilmiştir. Başvurucunun, S.D.'nin tedbir kararını ihlal etmesi nedeniyle zorlama hapsi verilmesine dair talebi mahkeme tarafından, tedbirin ihlal edildiğine dair somut delil bulunmaması ve tedbire muhalefet iddiasının kanıtlanmaması gerekçeleriyle reddetmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararında, mahkemenin somut olayın özelliklerini dikkate alarak gerekli inceleme ve değerlendirmeyi yaptığını ve zorlama hapsi kararı verilmemesinin gerekçelerini ortaya koyduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, zorlama hapsi verilmesi hususunda, derece mahkemelerinin geniş bir takdir yetkisine sahip olduğunu ve olayları değerlendirme konusunda Anayasa Mahkemesi'ne göre daha iyi bir konumda olduğunu belirterek derece mahkemelerinin zorlama hapsi talebini reddetmelerine dair tespit ve değerlendirmelerinde bariz bir hata veya keyfiyet oluşturan bir hususun bulunmaması gerekçeleriyle maddi ve manevi hakkın korunması hakkı kapsamında devletin, pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediğinden söz edilemeyeceği kararını vermiştir. (K.B.A., B. No: 2019/12879, 16.11.2022)¹⁷⁰

Anayasa Mahkemesi, bu karar ile tedbirin ihlal edildiğine dair somut delil bulunmadığı için zorlama hapsi verilmesine dair talebi reddeden derece mahkemesinin vermiş olduğu kararda, derece mahkemesinin takdir yetkisinde olduğunu belirterek ihlal kararı vermemekle, zorlama hapsi verilirken önleyici tedbir kararının ihlal edildiğine dair somut deliller bulunması gerektiğini onaylamaktadır.

Anayasa Mahkemesi, 19.02.2019 tarihli Ö.T. başvurusunda ise, zorlama hapsi uygulanmasına dair talebin reddedilmesi nedeniyle kişinin, maddi ve manevi hakkının korunması hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Karara konu olayda, başvurucu boşanma aşamasındaki eşinden şiddet gördüğü iddiasıyla 6284 sayılı Kanun uyarınca

¹⁷⁰ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

tedbir kararı başvurusunda bulunmuş ve eşi hakkında beş ay süreyle tedbir kararına hükmedilmiştir. Başvurucu, eşinin tedbir kararına rağmen kendini darp ettiğini iddia ederek zorlama hapsi kararı verilmesine yönelik şikâyette bulunmuş ancak mahkeme söz konusu kararın tedbir kararı süresi dışında gerçekleştiğini belirterek zorlama hapsi talebini reddetmiştir. Başvurucunun bu karara, darp olayının tedbir kararı sona ermeden önce gerçekleştiğine yönelik itirazına rağmen itiraz merci, başvurucunun itirazını reddetmiştir. Başvurucu, koruma kararı süresi içinde tedbir kararının ihlal edilmesine rağmen, derece mahkemelerinin yanlış değerlendirmeleri neticesinde zorlama hapsi talebinin reddedildiğini belirterek, can güvenliğinin korunması hususunda kamu makamlarının gerekli hassasiyeti göstermediğini ifade ederek Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu kararda, devletin, 6284 sayılı Kanun kapsamında ailenin ve şiddete maruz kalan veya maruz kalma tehlikesi bulunan kişileri korunmasına yönelik usul ve esasları düzenleyerek, koruma yükümlülüğü çerçevesinde gerekli yasal alt yapıyı oluşturduğunu belirtmiştir. Mevcut mevzuatın somut olayda uygulanmasına dair yapılan değerlendirmede ise, derece mahkemesinin, koruma kararının sona erdiği tarihten sonra fiilin işlendiğini belirtmesine karşın hangi fiilin esas alındığına dair hiçbir açıklama veya bilgi bulunmaması, darp olayına ilişkin hiçbir değerlendirme ve gerekçe ortaya konmaması nedenleriyle derece mahkemesinin gerekçelerinin, başvurucunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı bakımından ilgili ve yeterli olmaması nedeniyle devlete ait pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmediği ve maddi ve manevi varlığın korunması hakkının ihlal edildiğine yönelik karar vermiştir. (Ö.T., B. No: 2015/16029, 19.02.2019)¹⁷¹

Anayasa Mahkemesi, zorlama hapsi kararı verilirken veya zorlama hapsi talebi reddedilirken, gerekli inceleme ve değerlendirilmelerin yapılarak gerekçelerin ortaya konması gerektiğini belirtmektedir. Bu kapsamda yapılan iki başvurudan 16.11.2022 tarihli K.B.A. başvurusunda, gerekçelendirilmenin yapılması nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması hakkının ihlal edilmediği, 19.02.2019 tarihli Ö.T. başvurusunda ise gerekçelerin ilgili ve yeterli olmaması nedeniyle

¹⁷¹ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

maddi ve manevi varlığın korunması hakkının ihlal edildiği kararını vermiştir.

Anayasa Mahkemesi, 09.11.2017 tarihli Eylem Çetin Demir başvurusunda, Anayasada düzenlenen devlete ait koruma yükümlülüğünün, kamu makamlarına, mevcut risk karşısında pratik ve makul tedbirler alma ödevi yüklediğini belirtmiştir. Başvuruya konu olayda, kamu makamlarının gerekli tedbirleri aldıklarını belirterek devletin koruma yükümlülüğüne yönelik bir ihlal olmaması sebebiyle başvurunun kabul edilemez olduğu kararını vermiştir. (*Eylem Çetin Demir*, B. No: 2014/2302, 09.11.2017)¹⁷²

3. Gerekçeli Karar Hakkı Bakımından

Anayasa Mahkemesi, 04.04.2019 tarihli Erdal Türkmen başvurusunda, 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen zorlama hapsi kararına yapılan itirazda, esaslı iddialar cevaplandırılmadığı için adil yargılama hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği kararını vermiştir. Karara konu olayda başvuru hakkında, mağdur kadın S.E.'nin şikâyeti üzerine 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararına hükmedilmiştir. Başvurucunun tedbir kararına uymaması nedeniyle S.E.'nin talebi üzerine, başvuru hakkında üç gün zorlama hapsi kararı verilmiştir. Başvurucunun zorlama hapsi kararına itirazı üzerine mahkemece, tedbir kararının ihlal edildiğine dair kesin delil bulunmadığı için zorlama hapsi kararı kaldırılmıştır. S.E.'nin başvurusunun tekrar tedbir kararını ihlal ettiğine dair şikâyette bulunması üzerine mahkemece başvuru hakkında üç gün zorlama hapsi kararı verilmiştir. Başvurucunun olay saatinde iddia edilen yerde olmadığı, delillerin yetersiz toplandığı, tek taraflı ve iftira niteliğinde iddialar olduğuna dair itirazı reddedilmiş ve zorlama hapsi kararı onaylanarak infaz edilmiştir. Başvurucu, zorlama hapsi kararına yaptığı itirazda belirttiği beyan ve delillerin dikkate alınmadığını, mahkemenin bu hususla ilgili değerlendirme yapmadığını, tanıkların dinlenmediğini, kamera kayıtlarının incelenmediğini, somut delillere rağmen olayda inceleme yapılmaksızın karşı tarafın iftira niteliğindeki beyanları üzerine zorlama hapsi kararı verildiğini belirterek Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

¹⁷² <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

Anayasa Mahkemesi yapmış olduğu değerlendirmede, lehine tedbir kararı verilen mağdurun tek taraflı beyanı ile zorlama hapsi kararının verildiği durumlarda, lehine zorlama hapsi kararı verilen kişinin karara itiraz ederek mahkemeye sunduğu beyan ve delillerin, dikkate alınarak incelendiğinin verilen kararda gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir. Zorlama hapsinin, hürriyeti kısıtlayan bir yaptırım olması ve sonraki aşamalarda yapılan muhtemel ceza yargılamasında da verilen karara etki edebilmesi nedeniyle itiraz merciinin, başvuruçunun itirazında belirttiği iddiaları titizlikle incelemesinin önemi daha da artırmaktadır. Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu kararda, başvuruçunun itirazında ileri sürdüğü deliller ve itirazlar ile dinlenmesini talep ettiği tanıklar hakkındaki hususlara itiraz merciinin kararında değinilmediği, delillerin dikkate alınmaması ve tanıkların dinlenmemesi ile ilgili mahkeme kararında yeterli bir gerekçeye yer verilmediği, zorlama hapsine dayanak oluşturan olayın gerçekliğinin, başvuruçunun sunduğu delil ve beyanların etkili bir biçimde incelendiğini gösterecek şekilde tartışılmadığı gerekçelerinden dolayı gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir. (*Erdal Türkmən*, B. No: 2016/2100, 04.04.2019)¹⁷³

Anayasa Mahkemesi, 23.11.2022 tarihli R.K. (B. No: 2019/32069) başvurusunda, 29.03. 2023 tarihli Gökhan Sarkurt (B. No: 2021/21332) başvurusunda ve 12.01.2023 tarihli Hasan Arslan (B. No: 2020/38449) başvurusunda da gerekçeli karar hakkı gereğince, itiraz merciinin beyan ve delilleri etkili bir biçimde incelemesi gerektiğini ve söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği kararını vermiştir.¹⁷⁴

Zorlama hapsinin kişi hürriyetini kısıtlayan bir yaptırım olması ve sonrasındaki ceza yargılamasında da verilen karara etki etmesi nedeniyle, Anayasa Mahkemesi, zorlama hapsine yapılan itirazda itiraz edenin sunduğu delil ve belgelerin titizlikle incelenmesi ve verilen kararda gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir. Anayasa Mahkemesi, bu nedenle yapılmış olan dört başvuruda da adil yargılanma hakkı bakımından gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği kararını vermiştir.

¹⁷³ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

¹⁷⁴ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (e.t. 03.01.2024)

SONUÇ

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurunun korunması amacıyla hukukumuzda yapılan en önemli düzenleme 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanundur. 6284 sayılı Kanun ile kanun kapsamında koruma altında olan kişilere yönelik şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının korunması için alınacak koruyucu ve önleyici tedbirler düzenlenmiştir. Şiddet mağdurunu şiddetten korumayı amaçlayan koruyucu tedbir kararları hâkim, mülki amir ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından verilebilirken şiddet uygulayan kişinin şiddet teşkil eden eylemlerini önlemeyi amaçlayan önleyici tedbir kararları hâkim ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından verilebilir.

Koruyucu ve önleyici tedbir kararları, şiddetle mücadele etmede ve şiddet mağdurunu korumada en önemli rolü üstlenmektedir. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında devletin koruma yükümlülüğü çerçevesinde şiddet mağdurunu korumak ve şiddeti önlemek amacıyla gerekli düzenlemelerin yapılıp yapılmadığı hususunu değerlendirmiş ve gerekli hukuki altyapının oluşturulduğu ve hukuk sisteminin yeterli olduğu sonucuna varmıştır. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi, 6284 sayılı Kanun ile şiddeti önlemek ve şiddet mağdurunu korumak için gereken düzenlemelerin yapıldığını belirtmektedir.

Bu durumda, şiddet ile mücadele etmek için 6284 sayılı Kanun'un doğru ve etkili bir biçimde uygulanması en önemli sorunlardan biridir. Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu kararlarda yapılan hukuki düzenlemelerin yeterli olduğunu belirttiği için, 6284 sayılı Kanun'un etkin bir biçimde uygulanması, şiddet mağdurlarının korunmasına ve şiddet olaylarının önemli derecede azalmasına büyük katkı sağlayacaktır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu kararlar, 6284 sayılı Kanun'un doğru, ivedi ve etkin bir biçimde uygulanması için yol gösterici olduğundan büyük önem arz etmektedir. Anayasa Mahkemesi, çalışmamız kapsamında incelemiş olduğumuz kırk sekiz adet başvurunun otuz dokuz tanesinde ihlal kararı, dokuz tanesinde ise ihlal olmadığına dair karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu bu kararlarda yaptığı değerlendirmeler, 6284 sayılı Kanun'un etkin bir biçimde uygulanması için yol gösterici olmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'ne, koruyucu ve önleyici tedbir kararlarına ilişkin yapılan kırk sekiz başvurunun otuz üç tanesi gerekçeli karar hakkının ihlaline ilişkindir. Bu başvuruların otuz bir tanesinde ihlal kararı verilirken, iki tanesinde ihlalin olmadığına dair karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesi yapmış olduğu değerlendirmelerde, koruyucu tedbir kararı verilirken delil ve belge aranmayacağı kanunda düzenlendiğinden gerekçe bulunmasına gerek olmasa dahi, önleyici tedbir kararı verilirken şiddete maruz kalındığına veya şiddete maruz kalma tehlikesinin bulunduğuna dair olguların bulunması gerektiğini belirtmektedir. Bu kapsamda derece mahkemelerinin, önleyici tedbir kararı verirken aciliyet unsuru bulunduğundan dolayı, şiddetin varlığına dair kanaatin nasıl oluştuğuna yönelik açıklama yapılmasına dair daha esnek bir yaklaşım benimsemesi kabul edilirken, bu karara yapılan itirazı inceleyen itiraz mercinin, aciliyet unsuru ortadan kalktığı için, tedbir kararının yerindeliliğinin beyan ve deliller ışığında hak ve menfaat dengesi gözeterek değerlendirmesi gerektiğini belirtmektedir.

Anayasa Mahkemesi, yaşan hakkına yönelik yapılan iki başvurudan bir tanesinde ihlal kararı verirken diğerinde ihlal olmadığına yönelik karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi, yaşam hakkına yönelik yapmış olduğu değerlendirmelerde, kamu makamlarının şiddet mağduruna yönelik gerçek ve yakın bir risk bulunduğundan haberdar olup olmadığını değerlendirilmesi gerektiğini, kamu makamlarının söz konusu riskten haberdar olması halinde ise şiddetin önlenmesine dair gerekli adımlar atılması gerektiğini belirtmektedir. Şiddet mağdurunun hayatına yönelik gerçek ve yakın bir riskin mevcut olduğunu bilen kamu makamlarının, mağdurun korunmasına yönelik elverişli tedbirleri almak ve bu tedbirleri etkili bir biçimde uygulama yükümlülüğü altında olduğunu ifade etmektedir.

Anayasa Mahkemesi, maddi ve manevi varlığın korunması hakkına yönelik yapılan iki başvuruda da ihlal kararı vermiştir. Bu başvurulardan K.Ş. kararında (K.Ş., B. No: 2016/14613, 17/7/2019), başvuru-cunun işyerinin değiştirilmesine dair talebinin kabul edilmemiş olması nedeniyle, A.Z.Ö. (A.Z.Ö., B. No: 2014/546, 19/12/2017) kararında ise verilen tedbir kararının ivedi bir biçimde yerine getirilmemesi nedeniyle ihlal kararı vermiştir. Anayasa Mahkemesi, özel ve aile hayatına saygı hakkına yönelik yapılan iki başvuruda ise ihlal olmadığına yönelik karar vermiştir.

Zorlama hapsi, hakkında önleyici tedbir kararı verilen şiddet uygulayanın, tedbir kararına aykırı davranması nedeniyle hâkim tarafından ilk ihlalde tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre üç günden on güne kadar, diğer ihlallerde on beş günden otuz güne kadar zorlama hapsine hükmedilmesidir. Anayasa Mahkemesi, zorlama hapsi kararına yönelik yapılan dokuz başvurudan beş tanesinde ihlal kararı verirken dört tanesinde ihlal olmadığı kararı vermiştir.

Anayasa Mahkemesi, zorlama hapsi kararına ilişkin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik yapılan iki başvuruda da ihlal olmadığı kararını vermiştir. Anayasa Mahkemesi yapmış olduğu değerlendirmede, tedbir kararı verilirken, tedbir kararına aykırılık halinde zorlama hapsi yaptırımının uygulanacağı belirtilmesi gerektiğini ve bunun kişiye tebliğ edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca somut olayın özellikleri değerlendirilerek kararın meşru amacı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı arasında makul bir denge kurularak zorlama hapsi kararının ölçülü olarak verilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Anayasa Mahkemesi, zorlama hapsi kararına ilişkin maddi ve manevi varlığın korunması hakkına yönelik yapılan iki başvurudan birinde ihlal kararı verirken diğerinde ihlal olmadığı kararını vermiştir. Bununla ilgili yapılan değerlendirmede, zorlama hapsi kararı verilirken veya zorlama hapsi talebi reddedilirken, gerekli inceleme ve değerlendirilmelerin yapılarak gerekçelerin ortaya konması gerektiği belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, zorlama hapsine ilişkin gerekçeli karar hakkına yönelik yapılan dört başvuruda adil yargılanma hakkı bakımından gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği kararını vermiştir. Anayasa Mahkemesi yapmış olduğu değerlendirmelerde, zorlama hapsine yapılan itirazda itiraz edenin sunduğu delil ve belgelerin titizlikle incelenmesi ve verilen kararda gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Derece mahkemelerinin verdiği kararları değerlendirme merci olan Anayasa Mahkemesi'nin verdiği kararlar, 6284 sayılı Kanun'un uygulanması ve şiddetle mücadele edilmesi konusunda mahkemelelere yol gösterici niteliktedir. Çalışmamızda 6284 sayılı Kanun, Anayasa Mahkemesi kararları ışığında değerlendirme konusu yapılarak, konu farklı bir açıdan inceleme konusu yapılmıştır. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu kararlar ve yaptığı değerlendirmeler,

kanunun sistematığıne uygun bir biçimde konuyla sentezlenerek inceleme konusu yapılarak, 6284 sayılı Kanun'un etkin bir biçimde uygulanması ve şiddetin önlenmesine yönelik çalışmamızın doktrinde ve uygulamada yol gösterici olması amaçlanmıştır.

Kaynakça

Kitaplar

- Akyılmaz Bahtiyar/Sezginer Murat/Kaya Cemil, Türk İdare Hukuku, Seçkin Yayınları, 2013.
- Karınca Eray, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2021.
- Sancakdar Oğuz, İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı, Seçkin Yayınları, 2013.
- Suata İlay Zeynep, Uygulamadan Örneklerle 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Yetkin Yayınları, 2022.
- Tuna Oğuzhan, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun Kapsamı ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, Seçkin Yayınları, 2021.

Makaleler

- Aksakal Hülya/Atasayar Mehmet, "Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Biyo-Psiko-Sosyal Sonuçları Üzerine Bir Çalışma", *Akademik Bakış Dergisi*, C. 26, Y. 2011, ss. 1-12.
- Bekri Nedim, "Gerekeçli Karar Hakkı", *Ankara Barosu Dergisi*, Y. 2014, S. 3, ss. 203-228.
- Budak Canan, "Anayasa Mahkemesi'nin S.E. Kararı Işığında Kadına Yönelik Şiddeti ve Kadın Cinayetlerini Önlemede İdarenin Sorumluluğu", *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, C. 6, S. 1, Y. 2022, ss. 140-166.
- Canikoğlu Seher Kırbas, "Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanun)", *Ankara Barosu Dergisi*, S. 3, Y. 2015, ss. 355-378.
- Ceylan Ebru, "Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 109, Y. 2013, ss. 13-54.
- Çelt Damla Özden, "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kolluğun Görev ve Yetkileri", *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXIII, S. 1-2, Y. 2019, ss. 109-138.
- Çiftçioğlu Cengiz Topel, "Yaşama Hakkı", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 103, Y. 2012, ss. 137-168.
- Demirbaş Feride, "Aile Konutu Şerhinin İyiniyetli Üçüncü Kişilerin Aynı Hak Kazanımlarına Etkisi ve Konuya İlişkin Yargıtay Uygulaması", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, C. 4, S. 12, Y. 2017, ss. 420-427.
- Düğmeci Fatih/Gürsel Esin, "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Hususunda Devletin Yükümlülükleri ve Sorumluluğu", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 21, S. 2, Y. 2019, ss. 843-873.

- Düzgün Ülgen Aslan, "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Amacıyla Hâkim ve Kolluk Amiri Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbir Kararları [Elektronik Sürüm]", *Polis Akademisi Yayınları*, Y. 2018, ss. 23-43.
- Ergün Ömer, "İstanbul Sözleşmesi ve Genel Olarak Değerlendirilmesi", *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, C. 5, S. 2, Y. 2021, ss. 152-214.
- Gökalp Özge Tuçe, "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda Kadın ve Şiddet" [Yayımlanmamış doktora tezi], *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Y. 2014.
- Gümüş Ali Tarık, "Türk Anayasasında Kişinin Maddi ve Manevi Varlığını Koruma Ve Geliştirme Hakkı", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 13, S. 2, ss. 133-172.
- Günay Mehmet, "6284 sayılı Kanun'a Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C. 3, S. 10, Y. 2012, ss. 647-686.
- İbicioğlu Gözde/Durutürk Bilge, "Bireysel Başvurularda Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kararlarının İncelenmesi", *İstanbul Hukuk Mecmuası*, C. 80, S. 3, ss. 753-783.
- Karaçam Sinem Servet, "AİHM ve AYM Kararlarında Adil Yargılanma Hakkı Kapsamında Gerekçeli Karar Hakkı", *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 1, Y. 2022, ss. 107-133.
- Kaya Kızılırmak Cansu, "İstanbul Sözleşmesi'nin Genel İlkeleri Işığında 6284 sayılı Kanun'un 4. Maddesi Uyarınca Hâkim Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler", *Public and Private International Law Bulletin*, C. 40, S. 2, Y. 2020, ss. 625-655.
- Moroğlu Nazan, "Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99, 2012, ss.357-380.
- Müftüoğlu Volkan, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kapsamında Son Dönemde Alınan Tedbirler", *İnsan Hakları Dergisi*, S. 11, Y. 2023, ss. 21-29.
- Öner Şebnem Nebioğlu, "Aile Konutu'nun Özellikleri, Unsurları, Koruma Süresi ve Korunma Nedenleri", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 97, Y. 2011, ss. 117-154.
- Özkan Gizem, "Kadına Yönelik Şiddet- Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme", *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 7, S. 1, Y. 2017, ss. 533-564.
- Öztürk Necla, "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Daire Kanununun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 1, Y. 2017, ss. 1-32.
- Öktem Songu Sezgi/Şahin Emir Asiye, "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Çalışma İlişkilerine Etkisi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 26, S. 2, Y. 2020, ss. 1157-1178.
- Sönmez Esma Yağmur, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi", *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi- Istanbul University Journal of Women's Studies*, S. 20, Y. 2020, ss. 1-17.

- Söylemez Sefanur Didar, "Aile İçi Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet ve 6284 sayılı Kanun Kapsamında Koruyucu ve Önleyici Tedbirler", *Bayburt Üniversitesi Adalet Dergisi*, C. 1, S. 1, Y. 2022, ss. 91-151.
- Tanrıkulu Sezgin, "İHAM Kararlarında ve Türk Hukukunda Yaşam Hakkı", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 66, Y. 2006, ss. 51-94.
- Uğur Hüsamettin, "Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 sayılı Kanun'un Getirdikleri", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 101, Y. 2012, ss. 333-366.
- Yağcıoğlu Ali Haydar, "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan*, S. 19, Y. 2017, ss. 913-966.

Anayasa Mahkemesi Kararları

- A.B., B. No: 2018/2626, 14.10.2020
- A.Z.Ö., B. No: 2014/546, 19/12/2017
- Abdulkadir Ercan, B. No: 2019/34891, 17.11. 2022
- Ahmet Ertan Çınar, B. No: 2018/32978, 07.09.2021
- Azım Çiğil, B. No: 2017/39439, 10.03.2020
- C.K., B. No: 2016/3114, 18/7/2019
- Coşkun Ülker, B. No: 2020/20774, 17.11. 2022
- Emre Kaya, B. No: 2018/743, 10.02.2021
- Ender Altıok, B. No: 2020/31481, 17.11. 2022
- Ercan Ayan, B. No: 2020/39031, 17.11. 2022
- Ercan Şahin ve diğerleri, B. No: 2018/8030, 22.02.2022
- Erdal Türkmen, B. No: 2016/2100, 04.04.2019
- Eylem Çetin Demir, B. No: 2014/2302, 09.11.2017
- Faruk Demirci, B. No: 2020/14016, 17.11. 2022
- Fatma Güneş, B. No: 2016/8300, 3/6/2020
- Gökhan Sarkurt, B. No: 2021/21332, 29.03. 2023
- Göknur Güler Öztürk, B. No: 2021/25211, 17.11. 2022
- Gülbahar Yeni, B. No: 2019/17533, 19.01.2022
- Hasan Arslan, B. No: 2020/38449, 12.01.2023
- Hasan Arslan, B. No: 2020/38449, 12.01.2023
- Haydar Demir, B. No: 2021/36828, 17.11. 2022
- K.B.A., B. No: 2019/12879, 16.11.2022
- K.Ş., B. No: 2016/14613, 17/7/2019
- Kutsal Turhan Yılmazok, B. No: 2019/12390, 17.11. 2022
- Levent İyikesici, B. No: 2021/40013, 17.11.2022
- M.M.Ç., B. No: 2014/12971, 01.02.2017
- M.Ş.N., B. No: 2018/3789, 07.04.2021

Medet Anık, B. No: 2021/34290, 17.11. 2022
Mehmet Bayrakçı, B. No: 2021/5079, 17.11. 2022
Mehmet İven, B. No: 2021/8067, 17.11. 2022
Murat Demircan, B. No: 2019/37343, 22/9/2022
Mustafa Atak, B. No: 2018/27304, 24.02.2021
Mustafa Karaca, B. No: 2020/15967, 20.05.2021
Mustafa Kuzu, B. No: 2019/22732, 17.11. 2022
Mutlu Işık, B. No: 2021/43218, 21.12.2022
Orhan Bülent Falay, B. No: 2020/31850, 17.11. 2022
Orhan Demir, B. No: 2021/17030, 17.11. 2022
Ö.T., B. No: 2015/16029, 19.02.2019
Özgül Güzel Biltekin, B. No: 2020/14819, 17.11. 2022
R.K., B. No: 2019/32069, 23.11.2022
Recep Kaya, B. No: 2019/42029, 17.11. 2022
Salih Söylemezoğlu, B. No: 2013/3758, 6/1/2016
Semra Özel Üner, B. No: 2014/12009, 26/10/2016
T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021
T.K., B. No: 2017/27041, 11.12.2019
Toruntay Emre Uluer, B. No: 2020/34011, 17.11. 2022
Tuba Eler, B. No: 2019/1924, 17.11.2022
Yılmaz Çetin, B. No: 2020/17168, 29.3.2023

Elektronik Kaynaklar

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=17030&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTertip=5>

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6284&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

8. Yargı Paketi Taslağında Ceza, Ceza Muhakemesi, Ceza İnfazı Hukukunda Öngörülen Değişiklikler, <https://sen.av.tr/tr/makale/8-yargi-paketi-taslaginda-ceza-ceza-muhakemesi-ceza-infazi-hukukunda-ongorulen-degisiklikler>

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>

<https://www.aile.gov.tr/ksgm/haberler/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanligi-kadinkonukevlerini-yayginlastiriyor/>

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve İhtiyari Protokolü Parlamenterler için El Kitabı No. 36, IPU-HandbookonCEDAW_INSIDE_TR.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>